lope de vega

FATA CU ULCIORUL

(LA MOZA DE CÁNTARO)

COMEDIE ÎN TREI ACTE

Traducere de
ION FRUNZETTI

PERSOANELE

CONTELE.
DON JUAN, tînăr cavaler.
FULGÉNCIO, tînăr.
DON DIÉGO, tînăr cavaler.
DON BERNÁRDO, tatăl *doñei* Maria.
PEDRO, valet.
MARTÍN, valetul lui *don* Juan.
LORENZO, valet.
BERNÁL, valet.
DOÑA MARÍA, fiica lui *don* Bernardo.
DOÑA ANA, văduvă bogată.
LUÍSA, slujnica *doñei* María.
LEONÓR, slujnică.
JUANA, slujnica *doñei* Ana.
UN PAZNIC.
UN INDIAN.
UN CĂRĂUȘ.
UN HANGIU.
MUZICANȚI.

Acțiunea se petrece la Ronda, Adamuz și Madrid.

ACTUL ÎNTÎI

SCENA I

O sală în casa lui don *Bernárdo, la Ronda.* Doña *María și Luísa cu niște hîrtii.*

LUÍSA

Ce pățanie hazlie !
Zău, am rîs de-am leșinat.

DOÑA MARÍA

Peținorii mei ți-au dat
Vraful ăsta de hîrtie ?

LUÍSA

Nu-ți crezi ochilor, ce zici ?

DOÑA MARÍA

Bravo, zic ! Halal iubire !

LUÍSA

Nu-ți știu ranguri de mărire,
Să primești mereu suplici ? !

DOÑA MARÍA

Mărie-mele te-nchină
Luísa, că-s de neam domnesc,
Și-ntre alții, mă-nrudesc
Și cu ducii de Medina...

LUÍSA

Frumusețea mai de preț e
Decît orice boierie.
Cred că poți prin ea, Mărie,
Să te nalți pîn'la „altețe".

DOÑA MARÍA

Bine mă cunoști, tu, una!
Cauți să mă măgulești.

LUÍSA

Eu te-arăt așa cum ești:
Adevărul, nu minciuna.
Nu-i în Ronda sau Sevilla
Fată cum ești tu.

DOÑA MARÍA

Mi-e teamă,
Că te-nșeli de bună seamă!

LUÍSA

De bărbați m-apucă mila:
Pe nici unul nu-l răsfeți.

DOÑA MARIA

Nu-i nici unul să-mi convină.

LUÍSA

E mîndria ta de vină:
Prea-i privești cu mult dispreț.
Asta *don* Luís ți-o scrie.

DOÑA MARÍA

O citesc, să-ți fac pe plac.

LUÍSA

Te-a-ndrăgit : stau mărturie.

DOÑA MARÍA

Stau și eu : că-i prost, posac.

(Citește.)

„Tăinuind ochi în ochi unul cu altul, noi doi,
Stăpîna mea doña *María..."*

(Rupe răvașul.)

Nu citesc.

LUÍSA

De ce ?

DOÑA MARÍA

Nu vezi
Că-nșiră verzi și uscate ?
O să-mi spună : „Pîn' la moarte
Te iubesc !" Și eu turbez !

LUISA

Asta, *don* Pedro...

DOÑA MARÍA

Arată !

LUÍSA

Te asigur că-i așa
Cum și ție ți-ar plăcea.

DOÑA MARÍA

Stil savant; frază lucrată...

(Citește.)

„Cu irumos, cu toate că sever, nu blînd, dar dătător de pace chip, stăpîna mea — viziune mincinoasă — mă fulgeră disprețul tău, lipsit de orice urmă de omenie, truiaș pe deasupra și nu cu strălucire; implor ca nevinovăția cerească să-ți limpezească fața; săptămîna trecută..."

(Rupe scrisoarea.)

Ce rețetă-i asta? Tu,
Ce spițer ți-o mai prescrise?

LUÍSA

E *stil cult*[1] în cele scrise.

DOÑA MARÍA

Vrea să mă dea gata, nu?

LUÍSA

Faci pe proasta, jucăușă...
Orice gînduri înțelepte
Se îmbracă în concepte[2]
Ca porumbul în pănușă.

DOÑA MARÍA

Asta chemi „înțelepciune"?
Gata. Mai e vrun bilet?

---

[1] *Stil cult* sau *culteranism:* mod literar (practicat de *culterani* sau de *„culți"*) în care exprimarea este lipsită de naturalețe și simplitate, falsă și manieristă, folosește construcții sintactice bizare, un stil obscur și afectat.

[2] *Concepte:* de fapt *concetti* (ital.), cuvînt ce desemnează expresiile afectate, prețioase, artificioase în care se face o confuzie între sensurile proprii și cele figurate ale cuvintelor.

LUÍSA

Al lui *don* Diégo :-ncet,
Să vezi el ce bine spune.

(Citește.)

„De-aș fi eu atît de norocos, pe cît ești domnia-ta de frumoasă, am și încheia partida..."

DOÑA MARIA

Ce partidă ? Nu văd rostul...

(Rupe răvașul.)

LUÍSA

Nimeni nu-ți mai intră-n voie.

DOÑA MARÍA

De partidă am nevoie ?
De cóncini ? De popa-prostul ?
Eu, Luísa, de plăcut
Om pe lume, n-am nici gînd.

LUÍSA

De-i găsești pe toți la rînd
Tot ca ei, ce-i de făcut ?

DOÑA MARÍA

Să stau singură acasă.
Frate-meu, din Flandra, vine :
Căci, bogat ca dînsul, cine
Pentru chin, averea-și lasă ?
Să se-nsoare și să-mi dea
Mie să-ngrijesc de tata.
Căci din cîți spun că-i dau gata
Doar cu frumusețea mea,
Nu văd om să nu rîvnească
Luîndu-mă, a-l moșteni.

Şi eu nu pot suferi
Cineva să-l înjosească.
Mi-e mîndria înnăscută :
Nu pot îndura robia...
Şi robie-i căsnicia.

LUÍSA

Eşti de nobili mari cerută,
Toţi boieri.

DOŇA MARÍA

Ascultă bine :
Unul nu-i de seama mea.

LUÍSA

Păi, cum să trăieşti aşa ?

DOŇA MARÍA

E-aşa rău să stau cu mine ?
Rochii, giuvaeruri nu-s
Ţelul oricărei femei ?
Am destule. Ce mai vrei ?

LUÍSA

Ce mîndrie ! De nespus.

DOŇA MARÍA

Proastă eşti. Nu mă mărit.

LUÍSA

Dacă tatăl ar voí,
Te mai poţi împotrivi ?

DOÑA MARÍA

Poate măritiș silit
Tatăl meu să-mi ceară mie ?

LUÍSA

Crezi că poți fi tu mai tare ?
Cu atîta neascultare ?

DOÑA MARÍA

Cea dintîi gugumănie
— Zice-se — nu-i de temut
Cît sînt cele ce-ar urma-o
Sub cuvînt c-ar îndrepta-o.

LUÍSA

Un părinte cînd a vrut
Dumnezeu a vrut, nu alta.

DOÑA MARÍA

Ai de gînd să-mi predici iară ?

LUÍSA

Nuño-mi face semn de-afară
Că-s cei doi iar laolaltă.

DOÑA MARÍA

Cine ?

LUÍSA

Domnul și *don* Diég.

DOÑA MARÍA

Ei și ce-i de-s împreună ?
Spusa mea rămîne bună :
Leagă ei, și eu dezleg.

LUÍSA

Dar *don* Luís, nu-i viteaz?

DOÑA MARÍA

Nu-ți doresc să-l iei, o clipă!
Mulți din cei nuntiți în pripă
Au, de plîns, destul răgaz.

LUÍSA

Nu-i de-ales. E la noroc.
Mire chibzuit pe-alese,
Nu o dată vezi că-ți iese,
Cum nu te-așteptai de loc.
Alții, luați în pripă-s buni!
Așa-i lumea ea lăsată:
Cin' se-așteaptă la răsplată
Pică peste-nșelăciuni.
Decît *don* Pedro, mai bine
N-ai cum îți dori nici tu.

DOÑA MARÍA

Ba, Luísa!

LUÍSA

Ce?

DOÑA MARÍA

Să nu
Văd urîtul lîngă mine.

LUÍSA

Despre el, doar bine-aud;
Numai tu-l găsești așa.

DOÑA MARÍA

Luísa, nu mă-ntărîta:
Pedro ăsta-i zis „cel crud".

LUISA

Aşa-l văd doar ochii tăi.

DOÑA MARÍA

Adevăru-adevărat :
Cum e regele-ntr-un stat
Ăsta-i printre nătărăi.

LUÍSA

Dar *don* Diégo ? Nu ţi-a dat
El atîtea giuvaeruri ?

DOÑA MARÍA

Giuvaer ca el...

LUÍSA

Pe ceruri !
Şi cupeu ţi-a cumpărat.

DOÑA MARÍA

Don Diégo-n cupeu, şi eu !...

LUÍSA

E de neam înalt, domnesc.

DOÑA MARÍA

Lasă-mă, că nu-l iubesc.
Să-nnoptez cu el mi-e greu.
Alta fie-i lui mireasă,
Nu eu. E-un strigoi. Bea sînge !

LUÍSA

Vorba ta prea tristă-mi lasă
Inima.

DOÑA MARÍA

Cînd rîzi, poți plînge.
Tatăl meu e cel ce vine ?

LUÍSA

El e.

Intră don *Bernárdo, îmbrăcat în costumul cavalerilor Ordinului de Santiago, ștergîndu-și ochii cu batista.*

DON BERNÁRDO

O, vai mie.

DOÑA MARÍA

Tată.
Ce văd ? Plîngi ? Pe-obraz o pată ?
Plîngi și eu nu-s lîngă tine ?
Tată și stăpîn iubit,
Singurul meu bun pe lume !

DON BERNÁRDO

Ce rușine pe-al meu nume :
Să fiu viu și necinstit.

DOÑA MARÍA

Necinstit ? Ce spui ?

DON BERNÁRDO

María,
Pentru Dumnezeu, mă lasă.

DOÑA MARÍA

Tu-mi ești viața și mîndria.
Cum pot să te las ? Prin casă
Ai căzut cumva ? Nu-i greu
Cînd ai anii tăi să cazi.

DON BERNÁRDO

Mi-a căzut și rang și-obraz,
Și tot bunul nume-al meu.
Nu-i pentru bărbați să plîngă ;
Totuși, plîng acum un fiu
Dus în Flandra, care știu
C-ar fi-n stare să-mi înfrîngă
Dușmanul, să mă răzbune.
Mie doar să plîng mi-e dat
Căci copil, și nu bărbat
Fără spadă-orice bătrîn e.

DOÑA MARÍA

Palidă și fără glas
Te ascult, stăpîn și tată :
Ce spun eu de glas, cînd iată,
Fără suflet am rămas.
Ce-ar fi frate-meu să facă ?
Să-ți răzbuni, pe ce vrăjmași ?

DON BERNÁRDO

Fiica mea, vrei să mă lași ?

DOÑA MARÍA

Nici prin gînd măcar să-ți treacă !
Decît plîns, adu-ți pricina
La o judecată dreaptă.
Cel ce plînge se așteaptă
Să-l întrebi a cui e vina.

DON BERNÁRDO

Stam de vorbă cu *don* Diégo.
Vrea cu tine să se-nsoare.
I-am răspuns că voia ta
E răspunsul cel mai bun
Și cu-a ducelui voință.
Scrisei carte,-avui răspuns,
Însă nu cum l-așteptasem.

Eu voiam să-ți dau un sprijin
Bărbătesc, căci părul meu
Ăsta alb mă-ncredințează
Că sfîrșitul mi-i aproape.
Mi-am păstrat în sîn scrisoarea.
Locul inimii i-am dat,
Fiindcă ducele-mi fu naș [1]
Cînd am fost armat în Ordin.
Și veni *don* Diégo-n piață
Să mă cate : n-ar mai fi
Apucat să calce-n piață !
Temător, cum se cuvine,
Mă-ntrebă dacă primisem
Carte din Sanlúcar. Eu
Îi spusei că azi aveam
Cu ce-i stinge așteptarea.
Scurt, cuprinzător răspuns !
El răspunse că-ți cunoaște
Ducele noblețea ta,
Și că să-i arăt scrisoarea,
Ori mă ține vinovat
De refuz și de-nșelare.
Eu, să-și curme bănuiala,
Scosei cartea de la piept,
Și el, tulburat, citi
Ce-ai s-auzi acum, María :
„Aibă parte cititorul
De lungi zile și de pace !
Cavaler cu faimă mare
E don *Diégo ; totuși, cel*
Ce-ar fi ginere să-l faci,
Și mai demn aș vrea să fie
De noblețea casei tale !"
Tremurînd, cuprins de fúrii,
Palid ca de nea *don* Diégo
S-a făcut pe loc, și-a zis :
„Sînt și eu la fel de nobil
Ca și ducele". Iar eu,

[1] Naș la investirea în Ordinul Cavalerilor de Șantiago, ordin călugăresc-militar.

Mînios, i-am spus : „Scutierii,
Chiar cu titlul de *hidalgos*,
Nu se pot alătura
Unor principi ! E-o prostie !
Cere-ți scuze, ori îi scriu
Lui *don* Alónso să vină
Din Flandra, să te ucidă !"
Atunci, mîna lui trufașă...
Dar mai bine să-mi rostească
Ochii, ce nu poate limba.
Lasă-mă acum. Ocara
Se-nnoiește cînd e spusă
De cel ce-o primi acelui
Care nu-i știe povestea.
Mă tîrăsc așa, María,
Cu cinci litere pe față ;
Sclav rușinii și ocării,
Prizonier nemerniciei !
Palma asta-mi sună-n suflet,
Căci, de-i poarta lui obrazul
Auzind bătăi în poartă
Au răspuns pe dată ochii.
Eu, cu cîrja-n mîini, spun unii
Că l-am urmărit. Să nu-i crezi !
Căci așa-s minții învinșii.
E în mîna judecății ;
Stă și-așteaptă la-nchisoare...
Sta-i-ar mîna vinovată
Pentru veci, să dea Prea-Naltul !
Oh, Alónso, unde ești ?
Fiul meu ! De-ai fi aicea,
Tu, în Ronda ! Dar ce zic ?
Cel mai bine-ar fi să mor...
Curgeți lacrimilor, curgeți !
Tot n-o să-mi spălați ocara
Care-mi spurcă azi obrazul.
Căci tiparul ăstor slove,
Chiar de-ar fi să-i cadă mîna,
Mi-a rămas săpat în suflet...

Don *Bernárdo* pleacă.

SCENA A III-A

Doña *María*, *Luísa*.

LUÍSA

A plecat.

DOÑA MARÍA

Ce tristă soarte ?
Ce-i puteam răspunde ?

LUÍSA

Du-te.
Cată să-l ajungi mai iute.
Vrea să-şi spele crud, prin moarte,
Luîndu-şi zilele, mîndria.

DOÑA MARÍA

Bine zici. Plec după el.
Ce-i nevoie de oţel,
Unde-i moartă bărbăţia ?

(Doña *María şi Luísa ies.)*

SCENA A IV-A

Don *Diégo*, *Fulgéncio*.

FULGÉNCIO

Cugetul e o oglindă
De păreri şi sfaturi bune.

DON DIÉGO

Ce sfat bun îţi poate spune,
Fúria să nu-l aprindă ?

FULGÉNCIO

Vina ta, *don* Diégo dragă,
Anii lui Bernárdo sunt.

DON DIÉGO

Orb am fost : el e cărunt.

FULGÉNCIO

Cu Alónso nu-i de şagă.
E soldat.

DON DIÉGO

Doar un copil e.
Iar eu ştiu să-mi apăr viaţa.

FULGÉNCIO

Nu-mi dispreţui povaţa
Dacă ţii să mai ai zile.

DON DIÉGO

Ce povaţă-mi dai ?

FULGÉNCIO

Să pleci.
Cum eşti liber, Spania las-o !

DON DIÉGO

Cum, Fulgéncio, Spania ?

FULGÉNCIO

Da, s-o
Laşi, căci unei minţi întregi
Nu i-ar arde să-şi aştepte
Gîdele pe loc. Cum n-ai

Nici dreptate, ce mai stai,
Cînd Alónso-n deplin drept e ?
Toată Ronda-ți sare-n spate.

DON DIÉGO

Văd, și sînt nenorocit.
Dar afrontul ce-am primit
Nu-i destul să-mi dea dreptate ?

FULGÉNCIO

Să-ți arate-așa scrisoare
E-o greșeală, negreșit.

DON DIÉGO

Cine-i om desăvîrșit
În afaceri de onoare ?

FULGÉNCIO

Timpul vindecă și răni
Ce par de nevindecat.

Intră, venind dinspre închisoare, un paznic cu barbă și baston.

SCENA A V-A

Aceiași, paznicul.

PAZNICUL

Este-aicea o femeie
Ce vrea să-ți vorbească.

DON DIÉGO

Fii
Bun, Fulgéncio, și mă lasă.

FULGÉNCIO

Trec diseară să te văd.

Fulgéncio iese.

SCENA A VI-A

Don *Diégo, paznicul.*

PAZNICUL

Stă, c-un văl pe-obraz, la poartă.
I-am cerut să-și scoată vălul
Dar mi-a spus că nu dorește.
Mi-a părut înaltă, mîndră
Și de neam. Ce să mai spun :
Mi-ar plăcea să văd c-o duci
În odaia dumitale.

DON DIÉGO

Zi-i să intre și mă iartă,
Căci, de e cine știu eu,
E de neam.

PAZNICUL

În clipe de-astea
Se dă dragostea pe față.
Intră.

Paznicul pleacă.

Intră doña *Maria, înfășurată într-o pelerină.*

SCENA A VII-A

Don *Diégo,* doña *Maria.*

DON DIÉGO

Singură, vii să-mi vorbești
Într-un loc nepotrivit
Și-n asemenea veșminte ?

DOÑA MARÍA

Sînt împrejurări ce scuză
Nebunii oricît de mari.

DON DIÉGO

Scoate-ţi vălul, căci nu-i nimeni,
— Jur pe viaţa mea — prin preajmă,
Care te-ar putea cunoaşte.

DOÑA MARÍA

Iată-mă.

DON DIÉGO

La închisoare,
Dumneata ?

DOÑA MARÍA

M-aduce-aicea
Dragostea ce-mi porţi, încît
Recunoscătoare, caut
Să te-ncredinţez de-a mea.
Vin să-ţi cer pe loc iertare,
Şi asprimea să-nceteze,
Căci va fi mijlocitoare
De prieteníi grăbita
Căsnicie dintre noi.
Cînd va şti şi *don* Alónso
Că sînt a domniei-tale,
N-are să se mai răzbune.
Ástfel se va stinge ura
Care naşte prin oraşe
Vinovatele dueluri
Ce dau loc la mari tristeţi.
Dumneata rămîi cu cinstea
Cunoscută-n toată Ronda,
Ducele va fi-mpăcat,
Tata-şi va uita ponosul,

Iar eu, c-un bărbat de care
M-oi mîndri și eu și-ai mei ;
Chiar și frate-meu, Alónso.

DON DIÉGO

Cine-ar ști, decît un înger,
Señora doña María,
Face-atît de iute pace ?
Mintea ta, dumnezeiește
Inspirată, a găsit
Leacul cel mai bun ce-și poate
Cineva închipui.
Nu e altul mai cu cale
Să ne-mpace, și mai sigur,
Mai ușor, să fim cu toții
Onorați că eu mă-nsor.
Fie-mi dar permis, stăpînă,
Fericit cum sînt, altarul
Sfintelor mele dorințe
Unde-i dragostea-mi icoană,
Să-l îmbrățișez, de vreme
Ce spuneai că ești a mea...

DOÑA MARÍA

Cine-a hotărît o dată
A-ți fi soață n-ar avea
Pentru ce să te respingă.
Întăresc cele ce-am spus
Chiar cu mîna mea : mori, cîine !

Îmbrățișîndu-l, scoate un pumnal și-l înjunghie.

DON DIÉGO

Mor... Trădare ! O, Isuse !...

DOÑA MARIA

Părul cel cărunt al tatei
Nu-ți opri-n loc, cîine, mîna ?

Făr'de-legi ca astea fac
Din femei haiduci de codru !...
Fug. Şi cerul să-mi ajute !

Doña *María iese.*

Intră Fulgéncio.

SCENA A VIII-A

Don *Diégo, în agonie, Fulgéncio.*

FULGÉNCIO

Îmi păruse că răsună
Voci, şi c-a ieşit în grabă
Fata. Nu-i curată treabă,
Nu mi s-a părut a bună...
Faţa ei părea că plînge ;
Vina-i, oare, dragostea ?
N-a fost oarbă teama mea :
Ce văd ? *Don* Diégo-n sînge ?

DON DIÉGO

M-a ucis *doña* María
A lui *don* Bernárdo fată.

FULGÉNCIO

Paznice ! Săriţi ! Da, iată,
Ea şi-a răzbunat mîndria.
Au s-o vîre la-nchisoare
Şi nu-i drept. Mai bine-aştept,
Să-i dau timp. Cu rana-n piept,
El, şi-aşa, şi-aşa, tot moare !

DON DIÉGO

Mor pe drept, dar prin trădare...
În cuvintele muierii
Că m-am încrezut, 'mi-am plata.
De n-ar prinde-o temnicerii...

FULGÉNCIO

Cred că e scăpată-gata.
Dar de ce dorești să fugă?
Te-a ucis.

DON DIÉGO

Și-a răzbunat
Tatăl cel dezonorat.
Dacă-l vezi, îți fac o rugă:
Spune-i că i-am fost, murind,
Ginere. Ne-am cununat
Chiar dacă m-a înjungheat
Cînd în brațe-am dat s-o prind.
Astfel îi redau onoarea
Ce-i rănii în clipa-aceea.

FULGÉNCIO

Iese toată închisoarea:
Hai să căutăm femeia.

Îl ridică pe don *Diégo în brațe și-l duce.*

SCENA A IX-A

O stradă în Madrid.

Contele, don *Juan.*

CONTELE

N-am văzut în viața mea
Așa văduvă, *don* Juan.

DON JUAN

Conte dragă, nu în van
Mori și-nvii tu pentru ea.

CONTELE

O, ce grații! Ce profil!
Fața, mîinile-s de fildeș;
Chipu-i surîzînd, drept pilde-și
Ia obrazul de copil.

DON JUAN

Nu-ți știam de fel talent
Pentru versuri.

CONTELE

Nici nu vreau
Lira de poet s-o iau.
Cred că-s mai inteligent.

DON JUAN

Ce-ai de gînd?

CONTELE

Mă-ncred în aur
Care-i un poet gingaș.

DON JUAN

Umblă vorba prin oraș
Că-i bogată: un tezaur.

CONTELE

Ți-ai trimis lacheul, poate?

DON JUAN

Cu o slujnică vorbind
L-am zărit. Acum, mă prind
Că le știe-n păr pe toate.

CONTELE

Acest gen de oameni rari
Știu stăpînii să și-i vîndă,
Că-s cu ochii tot la pîndă
Și-s ai naibii de flecari.

Intră Martín.

SCENA A X-A

Aceiași, Martín.

DON JUAN

Ei, Martín? Bine c-apari.

MARTÍN

Mi-am dat, conte și senior,
Să-ți slujesc, mult interes.

CONTELE

Prețuiesc un servitor
Plin de zel.

MARTÍN

Vorbii cu-Inés
Pe-ndelete-n largul meu.
I-am ținut discurs, nu șagă:
Retorică de lacheu.
I-am spus cît îmi e de dragă,
Că, de cînd tot umblu, beat
După fusta ei, e-aproape
Luna-n cap. Și că-ntre ape,
La pîrîu cînd a dansat
Plescăind cu talpa-n lut
Și sunînd din castaniete,

Și mai tare să mă-mbete
Dorul ei m-a străbătut.
Cînd o-nfierbîntai eu bine,
O-ntrebai ce-i cu stăpîna:
Că de unde-i dă ei mîna
Să se poarte, și cu cine?
Cercetai ce-o guvernează,
Ce rațiuni de stat păzește,
Și mi-a spus că văduvește
Demn, și cu onoarea trează.
Că-i bogată și de neam,
Și-are rude tot sus-puse.
Că la ele-n casă nu se
Rabdă lăutar sub geam;
Că e mîndră de străbuni
Și că nu se vrea bîrfită.
Că n-a fost căsătorită
Decît numai două luni,
Fiindcă nobilu-i bărbat
De-ndrăgit ce fu, muri.

CONTELE

Moartea nu i-aș pizmui
Cauza ei, da.

DON JUAN

Păcat,
Avea timpul tot în față,
Prostul. Din prea mult amor
Cînd e omul bătrîior,
Pentru-o clipă-și dă o viață.

CONTELE

Cum de poartă-așa de scurte
Văluri negre?

DON JUAN

Bine-i stau.

MARTÎN

Păi, mai lungi, cît știu, n-aveau
Dreptul, doamnele la curte.
Fetele la țară poartă
Văluri lungi cît un lințoliu.

CONTELE

Cînd e vălul văl de doliu,
Cine, că nu-l porți, te iartă ?

MARTIN

S-a-ntîmplat, unei neveste
Vesele, cîndva, să-i moară
Bărbățelul. Și ea, doară,
— Așa-i vorba în poveste —
Nu prea tristă-l înfășoară
Într-o plasă de prins pește
Ca pe-un crap : căci, ce mi-e Tanda,
Ce mi-e Manda ! Și, pe loc,
Și-a pus văluri prinse-n coc
Din lungi pînze de Olanda.
Și-a ieșit așa pe stradă
În trăsură de paradă.
Însă mortul, din mormînt
Se sculă în noaptea-aceea
Și-și amenință femeia :
„Cum, pe mine în pămînt
Cu năvod mă-nfeși, iar tu
Porți olandă ? Giulgiuri bune
Eu nu meritam ? Ia spune ?"
Și zicînd acestea, nu
Așteptă mai mult, ci doliul
De pe cap i-l smulse-n pripă
Înfășîndu-și cu risipă
Leșu-n el, ca-ntr-un lințoliu,
Și-i lasă năvodu-n schimb...
De-atunci, văduvele toate
Fără văluri lungi se plimb',
Ca să nu fie schimbate
De bărbații morți, pe-o plasă.

CONTELE

Inimi largi — maramă deasă!

MARTÍN

Lelea și catîrca grasă
Nu se țin cu chinga strîmtă.

CONTELE

Dar e-o haină gravă, sfîntă,
Preacinstită, cuvioasă.

MARTÍN

Văduva cu pelerină
E ca popa-ncins cu spadă...
Și pe urmă, s-o tot vadă
Lumea-n doliu, cum se-nchină
Veșnic palida și plînsa,
Țeapănă și neschimbată,
Nici de preț nu-i, nici de plată!
Obosești privind la dînsa.

CONTELE

Crezi că portul schimbă fața?

MARTÍN

Păi, nu-și schimbă omul viața
Cînd ia rasa de duhovnic?

DON JUAN

Conte, Martín spune bine:
Căci schimbarea îi convine
Orișicărui bun ibovnic.

MARTÍN

Eu, unul, mărturisesc
Că pictura e minciuna
Cea mai mare: totdeauna

Toți rămîn cum se găsesc.
Ce-mi tot stă cu spada-n sus
Unul care ziua-ntreagă
N-a tăiat oaie beteagă ?
Fiindcă-n pînză-așa l-au pus ?
Și ce-mi stă-ntre doi babaci
Pofticioși, Suzana goală,
Cînd nici unul nu se scoală
Să mi-o vîre-un pic în draci ?
Bună treabă-i să ai chip
Schimbător.

CONTELE

Dar spune,-n fine,
Ce-i cu văduva, Martine ?

MARTIN

Dacă intri c-un tertip
La ea-n casă, gata-i tot.
Zice că numai așa
Ai putea-o vizita.

CONTELE

Am să-l caut, dacă pot.

DON JUAN

Cum nu te-a văzut în viață,
Poți găsi ușor dichisul...

CONTELE

Dar de m-a zărit la față-i
Pot cel mult stîrni plictisul,
Înșelînd-o, prefăcut.
Am găsit cu ce s-o-nșel.

DON JUAN

Vezi să ducă drept la țel
Să n-o pierdem.

CONTELE

Mai pierdut
Decît sînt, pot fi ?

MARTÍN

Stai. Trece.
Nu-i pari chiar de lepădat.

CONTELE

Care flori, ce nestemat
S-ar putea cu ea întrece ?

SCENA A XI-A

O sală în casa doñei *Ana.*

Aceiași, doña *Ana și slujnica ei, Juana.*

DOÑA ANA

Mi se pare cam ciudat,
Cu voia Nălțimii-tale !

CONTELE

Cum ? Ciudat îți poate-apare
Dorul meu nemăsurat
De-a-ți fi slugă ? Dac-aș ști
Că mă vezi cu-ochi buni, hei, cine
Mai ferice-ar fi ca mine
Doar să merite-a-ți sluji ?

DOÑA ANA

Juana, scaune.

MARTÍN

Halal.
Cere scaun. Bun !

DON JUAN

Martín,
Văduva e-un serafin,
De perle și de coral.

MARTÍN

Ți-e și ție... cu lipici?

DON JUAN

Ai răspuns nemijlocit:
Contele e-ndrăgostit
Și eu nu.

MARTÍN

Că bine zici!

DOÑA ANA

Cine-i cavalerul?

CONTELE

Este
Vărul *don* Juan.

DOÑA ANA

Cavalere
Cer iertare.

DON JUAN

Eu v-aș cere:
Tulbur, cît stați de poveste...

DOÑA ANA

Tulburi? Nu văd ce prilej
Ți-am da noi, de-a tulbura.

DON JUAN

Să nu-l vrei.

DOÑA ANA

Asta-i așa.

DON JUAN

Prin urmare eu m-așez.

DOÑA ANA

Bine, nu pot să te leg.

DON JUAN

Spune-mi că-s prost și incult.

CONTELE

Ascultați-mă.

DOÑA ANA

V-ascult.

DON JUAN

Tocmai de-asta, am să plec.

CONTELE

Eu vă știu de mult, *señora,*
V-am văzut de mii de ori
Și, cuprins de-un aprig dor,
Așteptam să vină ora
Să vă fiu folositor.
Răposatul soțul vostru
Mi-a fost bun prieten. Stam
Nopți de-a rîndul și jucam
Ba un stos, ba popa-prostul,
Ba alt joc în doi : și-a treia

Noapte, pentru jucător
E ca-n dragoste : scînteia,
Gustului deşteptător.
Pierdu tot. Se necăji,
Scoase cîţiva scuzi pe loc
Şi-ntreí miza la joc ;
Trei inele prăpădí.
Dar să viu la ce spuneam...

DOŇA ANA

Trei inele, de la mine...
Şi-mi aduc aminte bine
Că pe-atunci îl bănuiam,
(Dragostei aşa-i năzare)
Că i le-o fi luat vre una...

DON JUAN

(aparte)

Bine s-a mai prins minciuna.

MARTÍN

(aparte)

Contele, tot în picioare,
Chiar cînd minte,-l vezi că pică.

DON JUAN

(aparte)

E-n minciună norocos.

MARTÍN

(aparte)

Păi, eu, vruna cum am scos,
M-au şi prins cu óca mică.
N-apucai şi eu o dată
Să mint fără să fiu prins !

CONTELE

Pierderea să-l fi aprins ?
Nu știu ! Dar pierdu pe dată
Și ducați, vreo șase mii,
Ce-a rămas să mi-i plătească
Pe cuvînt. Să iscălească
El a vrut, și am hîrtii
Care pot s-o dovedească.

DOÑA ANA

Intrige și datorii
Mi-a lăsat *don* Sebastian
Pe-nzecit mai multe file
De cît am trăit noi zile
Împreună-n acel an.
Șase mii ducați ?

CONTELE

Da. Nu e
Îndeajuns că eu o spun
Și martorii ce-ți propun,
Care pot și ei s-o spuie ?

MARTÍN

Pe cei patruzeci de sfinți !
Jur c-am fost și eu de față
Cînd i-a iscălit !

DON JUAN

(către Martín)

La față
Nu roșești de fel cînd minți ?

MARTÍN

(către don *Juan)*

Să mă ierți ; un mincinos
Va, *señor don* Juan, să fie,
Măscărici de comedie
Și poet : dar mai mintos !

DOÑA ANA

Credeam că mărinimia
Voastră m-a iertat de plată.

CONTELE

Vă sînt slugă prea-plecată.
Nu vă supere hîrtia :
Eu, procesul l-am închis,
Căci un creditor se-ncrede
Într-un chip frumos ce vede
Mult mai mult ca-ntr-un înscris.

MARTÍN

(către don *Juan)*

Știi cumva zarafi mai buni,
Să-l întreacă-n istețime ?

DON JUAN

(către Martín)

În iubire, după mine,
E-un concurs de-nșelăciuni.

MARTÍN

(către don *Juan)*

Dragostea e-nșelăciune ?

DOŃ JUAN

(către Martin)

Naşte din înşelăciuni
Şi se ţine prin minciuni.
Altfel n-ar fi rele-n lume.

CONTELE

Eu, *señora*, de-aş fi vrut
Banii îndărăt să-mi capăt,
O scoteam uşor la capăt
De nu v-aş fi cunoscut.
Dar viu numai să mă pun
Cu avutul meu cu tot
La genunchii-vă. Socot
Prea-ferice ceasul bun
Care-a vă vedea mă lasă.
Rogu-vă, stăpîna mea,
Să mă-ndatoraţi, de-aţi vrea,
Negonindu-mă din casă
Şi-ncuviinţînd să-mi iau
Dreptul nu-n bani, ci-n iubire.

DOŃA ANA

Fericită-ndatorire
Ştii să-mi faci ! Prea-bine : vreau !

CONTELE

Sărut mîinile.

DOŃA ANA

În pază
Cerul aibă-te !

CONTELE

Deci, mîine.

DOÑA ANA

Vino. — Ah, *don* Juan, stăpîne !

MARTÍN

Căzu peştele în plasă.

Contele iese.

SCENA A XII-A

Aceiaşi, fără Conte.

DON JUAN

Cu ce-ţi pot sluji ?

DOÑA ANA

Eu spun
Că-i minciună tot ce-nşiră.

DON JUAN

Nu văd pentru ce te miră.
După tine e nebun.

DOÑA ANA

Halal, rol de-ndrăgostit
Umblînd cu minciuni.

DON JUAN

Señora,
Vărul, Contele, te-adoră.

DOÑA ANA

Dar, *señor don* Juan, greşit
Socoti cînd mi te-aduse
Cu el.

DON JUAN

L-am bîrfit cumva ?

DOŃA ANA

Contele cînd mă privea,
Eu știam la cine-mi fuse
Dat să țin.

DON JUAN

Deși-i sînt rudă
Țin mai mult să-l am prieten.
Oricît vrăjbile proclete-n
Ceartă-ar vrea să ne audă.
Merită la el să ții
Și chiar să-l iubești, stăpînă.

DOŃA ANA

Nu-i e tocmai la-ndemînă
Că ești cel care-l peți.

DON JUAN

Plec. M-așteaptă în trăsură.
Spune-mi : poate să te vadă ?

DOŃA ANA

Dacă vii cu el odată
Spune-i chiar să nu mai șadă :
'Ntîrzie peste măsură.

DON JUAN

Cinstea ce mi-o faci, de dragul
Contelui mi-o faci, pesemne.

DOŃA ANA

Pentru tine-i dau îndemne
Ca să-mi calce și el pragul.

DON JUAN

Tot ce-mi spui, îi spun așa.

DOÑA ANA

Eu te cred mai copt la minte.

DON JUAN

Deci să vină, ia aminte.

DOÑA ANA

Singur, nu. Cu tine, da!

Don Juan și Martín ies.

SCENA A XIII-A

Doña *Ana, Lenór, Juana.*

JUANA

Prea i-ai arătat că-ți place
De la prima întîlnire.

DOÑA ANA

Aș muri de fericire
Cînd și el la fel ar face.
Dar n-a vrut să mă priceapă.
Tot de Conte-mi îndruga.

JUANA

Pînă-a nu se-nfierbînta
Căldicică-i orice apă.

DOÑA ANA

Cugete nătîng al meu,
În ce nebunie-ai dat?
Dă-ndărăt înspăimîntat

Pînă nu te-nhami la greu.
Eu, ce-mi rid de toți mereu,
Cer acum, mă rog, provoc.
Cugete nătîng, pe loc
Spune-mi cum îmi pierd onoarea
Suferindu-i nepăsarea.
Ori ești beat, ori dobitoc,
Suflete fără noroc!
N-apuc bine să-l privesc
Că-mi și pare un altar
De virtute: omul rar
Din cîți lumea o-mpînzesc.
Dar cum caut să-i găsesc
Prícini să-l provoc la luptă,
Rece, el pe loc mă-nfruptă
Din îndemnul prietenesc
Ca pe altul să-l iubesc.
Rîzi, că inima mi-e ruptă.
Dar în van întîrziu, stînd
Eu să te disculp pe tine.
Vinovați sîntém, și vine
Amîndoi avem, pe rînd.
Eu — în piept, și tu — în gînd.
Căci, de cugeți cu simțirea,
Inima nu-și dă-nvoirea
Să iubești ce n-ai gîndit.
N-ar fi nimenea iubit
De-ar seca închipuirea.
Nu iubiți om scump la port
Și la vorbă înghețat;
Căci de rece ce-i, mi-a dat
Simțămîntul c-ar fi mort.
Totuși, dac-ar fi să-i port
Pică fiindcă prea-mi simț mare
Dor de el, să fie tare
Și să nu mă îndrăgească:
O femeie, să iubească
Înfocat cînd o iubești
Nu mai poate fi în stare.
Și-și răzbună prin uitare
Dragostea, cînd i-o rănești.

SCENA A XIV-A

Curtea unui han din Adamuz. Un indian[1], *un tînăr cărăuș, apoi un hangiu.*

INDIANUL

Trecem și de Adamuz
Dar vom mîneca aice.

CĂRĂUȘUL

Vorba aia bine zice :
„Adamuz, cătun ursuz.
Uite,-acum se vede bine :
Intrăm în Sierra Morena.

INDIANUL

Tu ții frîul, tu schimbi scena :
Nu-i o treabă pentru mine.

Intră un hangiu.

HANGIUL

Bun-venit la boieri mari !

INDIANUL

Ce mîncare ai, jupîne ?

HANGIUL

Ca de ieri și pînă mîne
Cu șase prepelicari
Mi-umblă doi argați, și-aduc
Doar o prepeliță chioară.
Să turbi !

[1] *Indian* : spaniol care a emigrat în Indiile Occidentale.

INDIANUL

Mie, bunăoară,
Mi-e de-ajuns.

HANGIUL

Atunci, mă duc
Să nu vi-o sufle din oală
O hoață de călătoare.

INDIANUL

Eu, să spunem c-aș avea-o,
Prepeliță, ei i-aș da-o,
Că-i femeie ! Umblă, oare,
Singură ?

HANGIUL

Cuc.

INDIANUL

E bogată ?

HANGIUL

Ba-i sărmană, dar isteață :
Să-mi iertați, e călăreață
Pe-o mîrțoagă deșelată,
Țesălată și-nșăuată
Chiar de dînsa. O și-adapă,
Și din mîini de fel nu-i scapă
Cît îi gloaba de turbată.
M-am uitat la dînsa bine :
Poartă-n spate și sîneață.

INDIANUL

E vitează ?

HANGIUL

E-ndrăzneață,
Vajnică, spun drept. Pe mine
Mutra ei mă pune-n cofă,
Și nu *pușca*.

INDIANUL

N-ai tu ştofă
De ibovnic.

HANGIUL

Vorbe-n van :
Mie vara mi-e pe ducă,
Vine toamna.

INDIANUL

Poartă glugă ?

HANGIUL

Da, şi glugă şi suman
Faţa i-o ascund. Dar boiul
Tot vădit îi e. *Señor,*
Bună-ar fi pentru amor
Dacă n-ar avea puşcoiul !
Poartă lucruri fără preţ
Dar văzînd-o, i le scuzi.

INDIANUL

Asta-i ?

HANGIUL

Ea e.

SCENA A XV-A

Aceiaşi, doña *María cu pălărie, suman şi-o puşcă-n mînă.*

DOÑA MARÍA

(aparte)

Adamuz,
Prag al muntelui măreţ !
Temătoare mă tîram

Pe şoselele regale.
Dar pe drumurile tale
Inimă mai multă am.
Ce primejdii va să-nfrunte
Fiica ta, oh, tată! Doare
Să te ştiu lipsit de-onoare,
Dar şi ducele ce crunt e!
În asemenea prilej
Cei mai mari duşmani ţi-s anii,
Chiar dacă-ţi lipsesc duşmánii
Să te prindă de gîtlej.
Anii fratelui meu, tată,
Pe-ai tăi i-ar fi-nlocuit,
Însă nu mai nimerit
Decît mîna mea de fată.
Ţi-am redat pe loc onoarea.
Dar să-ţi fiu toiag nu pot,
Căci osînda morţii tot
M-ar răpi, sau închisoarea!
Ce-am făcut, făcui pe drept.
Ce mă plîng aici zădarnic?
Laşul de *don* Diégo: harnic
Fu c-un om cu moartea-n piept.
Bléstemul pe toţi să cadă,
Cîţi bătrîni or fi să-nfrunte,
Fiindcă tîmplele cărunte
Sînt un templu de zăpadă.
Mîna cerului, pioasă
Însă, vrea ca Holofern [1]
Să ajungă în Infern
Prin Iudita curajoasă.

INDIANUL

(către doña *María)*

Cum la drum e obiceiul
Să mai legi c-un om o vorbă
Doar ca să-ţi mai treacă vremea

[1] *Holofern*: general al împăratului babilonian Nabucodonosor, care a asediat cetatea iudee Betulia. Betuliana Iudita s-a dus în cortul său şi, în timp ce Holofern dormea, l-a decapitat.

Și să mai alungi plictisul,
Îndrăznesc să-ntreb și eu
Dacă mîi numai pe-aicea
Sau de-ți ai cumva prin preajmă
Casa-n care vieţuiești.

DOÑA MARÍA

Nu, *señor*, nu sînt de-aicea.

INDIANUL

Singură cum ești, gîndeam
Că vei fi fiind din partea
Locului, din plaiul ăsta
Roditor.

DOÑA MARÍA

Nu. M-am născut
Hăt, departe, la Granada.
Și-am fost slugă în cetate,
Căci copiii fără tată
Și sărmani nici n-au alt drum,
Decît slugi de mici să fie.
Vitregă, ursita mea
Osteneşte greu căci, iată,
Cum văzu că-s mulţumită
Cu stăpînul bun ce-aveam,
— Un evlavios călugăr —
Puse moartea să mi-l smulgă
Dîndu-mi iar prilej de ducă,
Precum vezi.

INDIANUL

Și încotro ?

DOÑA MARÍA

Răposatul despre care
Ţi-am mai spus vorbea mereu
În cuvinte minunate

De Madrid și despre Curte.
Iar eu, cum aveam nevoie
De-un stăpîn, dorind și eu
— Oricît de umil mi-e rangul —
Să cunosc minunea lumii,
Hotărîi să plec la Curte
Și să intru-acolo-n slujbă.
Și, o dată hotărîtă,
Luai pe loc ce-avea bătrînul
Preot, cît trăi, — să-i fie
Pururi țărîna ușoară —
Calul lui de vînătoare,
Pușca asta și sumanul;
Și-am purces înfrigurată
De dorința de-a vedea
Ce-am aflat din auzite.

CĂRĂUȘUL

Păi, nu-i ăsta drumul care
Vine din Granada!

DOÑA MARÍA

Nu-i,
Căci prin Córdoba trecui
Să-mi văd rudele de-acólo.

INDIANUL

Curioasă hotărîre
De femeie.

DOÑA MARÍA

Sînt femeie!

INDIANUL

Bine zici: asta-i destul.
Și eu merg tot la Madrid:
Fac popasuri mult mai mari
Fiindcă eu mă-ntorc din Indii

Și mi-e sufletul trudit,
Cum se-ntîmplă cu indienii
Chiar de-noată-n praf de aur
Pînă-n gît! Și, dacă vrei
Să-ți găsești la Curte slujbă,
Cum eu știu ce greu răsplata
Pune capăt așteptării,
Intră-n slujba casei mele!
Dacă-n calea laolaltă
Ne-mpăcăm, rămîi la mine
Să-mi slujești.

DOÑA MARÍA

Prin tine cerul
Mă proteguie. Ți-s slugă
De-azi încolo — și de multe
Te-oi scuti slujindu-ți!

CĂRĂUȘUL

Crede
C-o s-ajungă-n scurt stăpînă.

DOÑA MARÍA

Nu-i pe lume treabă-n care
Să nu mă pricep.

CĂRĂUȘUL

Crezare
Mai că-i dau, căci iscusința
I-o citești de pe obraz.

INDIANUL

Mi s-a spus că la Madrid
Și la Curte e-o risipă
Strașnică de bani. Averea
Mi-am agonisit-o greu,
Și-aș dori s-o pot cruța.

DOÑA MARÍA

Nu-ți va trebui familie :
Rudele ți-aduc doar griji
Și nu-s bune la nimica.
Singură le-oi face, toate
Cîte-ntr-o gospodărie
Cer o mînă de femeie.
Nu-i nimic să nu știu face.

INDIANUL

Deci mîncăm, și-apoi la drum !
Îți voi da simbrie bună.

DOÑA MARÍA

Oh, noroace ! Cum răsfeți
Tu pe cei loviți de soartă !
Însă n-ai mai fi noroc
De n-ai nimeri ca orbul !

Sfîrșitul actului întîi.

ACTUL AL DOILEA

SCENA I

O sală în casa doñei *Ana.*

Don *Juan și Contele.*

DON JUAN

Grația și desăvîrșirea
Cu virtutea-n ea se-ntrec.

CONTELE

Nopți fără de somn petrec.
Sînt gelos. Mi-ascund pornirea.
Caut doar să-i fiu plăcut.
Drept răsplată,-asupra-mi plimbă
Ochi uituci. Vezi, asta schimbă
Făt-frumosu-n zmeu hirsut !
Ochi-de-oțel, cum n-am văzut...

DON JUAN

Conte, nu văd ce-ți lipsește :
Faptul că te prețuiește
E-al iubirii început.

CONTELE

Începutul ăsta ține
De vreo patru săptămîni,

Și tot la-nceput rămîn.
Spune tu, să fii ca mine,
N-ai fi disperat?

DON JUAN

Vezi, toate
Ți-s pedeapsă cînd iubești
Și i-o spui, zelos cum ești.

CONTELE

Sînt *zelos*? *Gelos* sînt, poate.
Doña Ana plînge-amarnic
O iubire: nu mă vrea.
Asta-i gelozia mea.

DON JUAN

Dac-o bănuiești zadarnic?

CONTELE

Sînt gelos pe ce-mi închipui;
Pe ce știu nu sînt gelos.
Îmi fac spaime de fricos,
Și-n pofida mea, văd chipu-i
Lîng-al unui Făt-frumos.

Intră Martín.

SCENA A II-A

Aceiași, Martín.

MARTÍN

Nava ta un promontoriu
Calm curînd își va afla.
Intru. Și ce văd? Pe ea:
Venus vie, de ivoriu.

Muze de poeți latini :
Dați-mi, s-o pictez verbal,
Ghiers de ram de portocal
Înflorit, de prin grădini
Cum găsești doar la Valencia,
Sau la miazăzi-n Sevilla.
Ea dansa o *zapatilla* [1]
Ca la Vera de Plasencia.
Ca să-ncep de jos, cu ce-i
Ține turnul de zăpadă
Care e făptura ei,
Poartă numai treizeș'trei
La pantof, cît pot să vadă
La distanță ochii mei.

CONTELE

Treizeș'trei ? Mult. Nu se poate.

MARTÍN

Conte, știu eu ce vorbesc :
Treizeș'trei, și mă-nvoiesc,
De m-ăi prinde că greșesc,
Treizeș'trei să-mi tragi la spate.

DON JUAN

Cum văzuși ?

MARTÍN

O pelerină
Mi-a dat voie, desfăcută ;
Și-ástfel și-a lăsat văzută
Bogăția ei deplină.
Ea, văzînd că-mi place mie
Să mă uit, ceru sandale,
Și le puse-ntre paftale
Ramuri verzi de iasomie.

[1] *Zapatilla* : vechi dans spaniol, în care *zápata* (sandala) joacă un mare rol.

DON JUAN

Cred că-i vorba chiar de ghete.
Dansul cere glezna strînsă.

MARTÍN

Alea-s sus pe pulpă, însă
Mai văzui eu şi-alte fete
Ce purtau aşa sandale
Mici, că mai-mai să le iei
Cînd la pîntec ai cîrcei
Drept pilule medicale.
Că-ntrebai de-i musai s-aibă
Doamnele simandicoase
Gleznele ca ea, borţoase.
Şi ea surîzînd : „La naiba"
— Spuse — „ce politicoase
Lucruri ceri ; dar cînd femeia
E de neam, ştii, vorba ceea :
Calu-i cal cît nu-i vezi oase
Ci doar muşchi".

CONTELE

Deştept răspuns.

DON JUAN

Are cap.

MARTÍN

Lăsînd să-i cadă
Pelerina grea, brodată
Cu ceapraz, tot ce-a ascuns
Pîn-atunci ieşi-n lumină.
N-o fi vrînd ea să te vadă
Ca pe dînsa eu, deodată,
Dar se pregătea să vină
Într-aici, şi nu-n veşminte
De solemn ambasador.

Cred că va veni, *señor*.
De-ți ții vorba dinainte
Dată, de-a-i fi bun părtaș
De taifasuri.

CONTELE

Nu mă-mpac
Cu-așa roluri. Ce slab leac
Pentru-amorul meu trufaș !

DON JUAN

Muzică și versuri, cred,
I-ar plăcea în astă seară.

CONTELE

Ce nebuni o înșelară,
Zugrăvindu-mă poet ?

Intră doña *Ana, în haine lumești, fără doliu ; Juana, muzicanți.*

SCENA A III-A

Aceiași, doña *Ana, Juana, muzicanți.*

DOÑA ANA

Conte, te mai poți căina
Că-mi semnezi în alb chitanță ?

CONTELE

Dac-o spun, cu siguranță
Sînt sperjur : știu c-aș semna
Credite și veresie,
Căci un gaj ca ăsta demn e
De oricît. Și drag mi-e semne
Să mai văd, de prietenie.

DOŃA ANA

Luați loc. Conte, senioria
Voastră, ierte-mi de vă vreu
Azi amant, dar nu al meu
Ci al muzei. Poezia
Și cu muzica-mpreună
Să ne nalțe astăzi firea.

CONTELE

Mie-mi spune-nchipuirea
Că povestea nu-i a bună.

DOŃA ANA

Nu stai jos, *señor don* Juan ?
Ce sălbatic văr mai ai !

DON JUAN

Vinovat cînd mă găseai
Mă năpăstuiai în van :
Dar te-ascult și stau.

CONTELE

Cît cîntă
Dînșii, noi doi să vorbim.

DOŃA ANA

Vrei neobrăzați să fim
Vorbind doi ? Mă înspăimîntă :
Stăm în trei, cît dînșii cîntă.

MUZICANȚII

„La ce bun să ai seninul
Tot în ochi, cînd nu-i îndrepți
Înspre mine, și te-aștepți,
Cîte-ndur de mult, puținul
Ce mi-ai dat să-l urc în preț ?"

DOŃA ANA

Nu-mi prea place cînd se cîntă
De „senin" și „ochi".

CONTELE

De ce?
Cerul nu-i, cînd își spăimîntă
Nourii care-l frămîntă,
Tot de-azur?

DOŃA ANA

Despre femei
Nu se poate la fel spune
Dacă pot să li s-adune,
De la toți cîți trec, scîntei.
Despre cer, măcar de-ai spus
Că un văl de-azur senin e,
Ochii cerului, vezi-bine,
Soarele și luna nu-s,
Cum apar în versuri, line,
Căci se-alungă.

CONTELE

Ai dreptate,
Cîntecul iertare-ți cere
Fiind de altă părere:
Ce versuri neobrăzate!

DON JUAN

Dar mai sînt și alte teme,
Și-alte versuri sînt de spus.

DOŃA ANA

Conte,-ncepe.

CONTELE

Ți-am compus,
Ție, șase cantilene.
Să le spun...

DOŃA ANA

Ba nu, mai bine
Dă-mi-le în scris.

CONTELE

În scris,
De știam, le-aș fi trimis.

DOÑA ANA

Ar fi bine de le-ai ține
Pentru cine le-ar citi.

CONTELE

Să vă spun atunci sonetul
Despre cînd intră procletul
De englez la Cádiz...

DOÑA ANA

Zi.

CONTELE

Umblînd englezul cu-nșelătorie,
Căci leul Spaniei doarme-n cuibul maur
Avînd pe piept, drept za, Lîna de Aur,
Parfum de mosc și ambră drept tărie,

Drept lănci de Marte-avînd aripi de graur,
Biet amoraș cu zbor de păpădie,
Rănind curtenii doar, căci nici nu știe
Decît fura al inimii tezaur,

Armă englezul vase, și cuprinse
Nisipurile Spaniei, încinse
De cristalina mărilor verigă.

Dar cum, sub spaniola colonadă,
Zări pîndindu-l umbra de leu-rigă,
Lasă pe țărm doar putina spălată[1].

[1] Sonetul acesta face aluzie la intrarea englezilor în portul Cádiz, la 1625, cînd au fost înfrînți, în ciuda superiorității lor numerice.

DON JUAN

Ce condei într-aripat !

DOÑA ANA

Asta da, e temă-n lege.

DON JUAN

Bine-l mai pictă pe rege.

DOÑA ANA

E de cer bine pictat.

MARTÍN

Bun sonet !

CONTELE

Nepublicat.
Nu sînt mulţumit de el.
Hotărîţi voi.

DOÑA ANA

Ba, de fel !
Nu fi încăpăţînat.

DON JUAN

De modest ce e, se scuză.

DOÑA ANA

Poate rîsul, doar, să-mi vină.

CONTELE

Zi-i, poeta mea divină.

MARTÎN

Liniște. Vorbește-o muză.

DOÑA ANA

Iubea pe cine n-o iubea, ingrata,
Urînd cumplit pe cel care-o iubea.
Cu cine nici nu-i răspundea, vorbea,
Și cui vorbea duios cu ea, răsplata

I-o da, urmînd pe cel ce-o părăsea,
Și părăsind pe cel ce-ar fi urmat-o.
Disprețul celui drag a-nflăcărat-o :
Pe cel aprins de ea-l disprețuia.

Iubire, dă-ți puterea ta făpturii
Și zimții care-o rod asemeni fă-i-i.
De moare viul, va trăi ce moare.

Dă fierului tot fier, văpăi — văpăii,
Pentru-a-ndrăgi pe cine drag o are
Ca ura s-o reverse-asupra urii...

CONTELE

Laudă-te tu, căci minte
Gura ce te-ar lăuda.

DOÑA ANA

Don Juan, nu ne spui ceva ?

DON JUAN

Un sonet aveam în minte :

O fată cu ulciorul, lîngă rîu,
Decît argintul lui mai luminoasă,
Cu glezna albă din sandală scoasă,
Regină cu pestelca prinsă-n brîu,

Cu mîna ca de fildeș de frumoasă,
Știind și pe-un boier să-l țină-n frîu
Spălînd ca neaua rufele la rîu,
Statuie-mi pare-n totul armonioasă.

De întîmplare-mpins, ori de ursită,
S-o văd umplînd ulciorul greu din ape,
Mi s-a aprins, mocnit, în suflet, jarul.

Și pizmuind fîntînile, amarul
Meu, zice: „La ce bun să rogi izvorul,
Cînd ochii mei ți-l umplu mai de-aproape?"

DOÑA ANA

Proaste versuri.

DON JUAN

N-am mai bune.

DOÑA ANA

Cum, tu, nobil înțelept,
Te-njosești cu așa subiect?
Nu ți-o iert, orice mi-ai spune.

CONTELE

Doña Ana grăi bine.

DON JUAN

Dac-ai ști tu ce știu eu
Despre-acest subiect al meu,
I-ai cînta și tu, ca mine,
Frumusețea de nespus
Ce-ți deșteaptă-n suflet dorul.
Și-ai vedea că autorul
N-a mințit în cîte-a spus.

DOÑA ANA

Dacă prin acest sonet
Vrei să-ți cruți iubita, care,

Nobilă pe cît se pare,
Rangu-şi ţine în secret,
(Obiceiuri de poet
Cunoscute-n lumea mare),
Treacă-meargă ! Dar cumva
Dacă nu-i aşa, e rău.

DON JUAN

Şi de nu v-aş înşela
Aş avea vreo vină eu ?
Nu departe de aci
Stă frumoasa Isabel :
Dorul ei, cumplit oţel,
Inima mi-o sfredeli.
Slujnică-i la un indian
Ce-a sosit la Curte-acuma
Întrecîndu-se cu gluma,
Vînînd ranguri şi colan
Şi-alte-onoruri, peste-averea
Strînsă dincolo de-ocean.

DOÑA ANA
(Contelui)

Vezi, murí şi învié
Pentru-atît.

DON JUAN

Ce mă răpuse
Fata cu ulciorul fuse,
Fata cu ulciorul e !
Din ulcior băui amor ;
Apa ce-o băui de jar e.
Ea sirenă-mi fu, el — mare
Sau ocean potopitor.
Din ulcior băui venin :
M-a ucis ulciorul.

DOÑA ANA

Dacă
Lui Martín ar fi să-i placă

Fata asta, aferim !
Dar un cavaler, un ins
Cum eşti...

DON JUAN

N-am de-ales, mă crede
Cel mai rece om, se vede,
Uneori, pe loc aprins.
E, din tălpi şi pînă-n creştet,
Într-atîta de ciudată,
Că nu-i floare minunată
Să nu pară frunziş veşted
Lîng-obrazul ei de fată.
Nobil ştie să se poarte
Chiar şi-n strai de umilinţă.
Cere bună-cuviinţă
De la toţi. Şi de la soartă !
Eu, într-un cuvînt, n-aş şti
O femeie mai aleasă
Să mérite-a-mi fi mireasă.

DOŃA ANA

Vezi că sînt şi eu pe-aici
Şi-i de-a dreptul o ocară
Ce-ai rostit pe negîndite.

DON JUAN

Am rostit lucruri simţite.
N-am crezut c-au să te doară.

CONTELE

Pleci ? Dar unde te grăbeşti ?

DOŃA ANA

Izgonită plec.

DON JUAN

De cine ?
Spus-am ce nu se cuvine ?

DOÑA ANA

Josnica de-o iubești,
N-ai drept s-o compari cu mine.

Ies doña Ana și Juana.

SCENA A IV-A

Contele, don Juan, Martín. Apoi Juana.

CONTELE

Eu îi dau dreptate ei.

MARTÍN

S-a dus naibii sfatu-n trei !

DON JUAN

De ce spun chiar tot ce-mi vine ?

CONTELE

Să-i spui ei că nu știi damă
Cum e dama de ulcior,
Nu-i un fapt insultător ?

DON JUAN

De ce ?

JUANA

Conte și *señor*,
Vii ? Stăpîna mea te cheamă.

CONTELE

Vrea, sînt sigur, să m-oprească
Să-i mai calc cu tine-n casă.

Contele și Juana ies.

SCENA A V-A

Don *Juan, Martín.*

DON JUAN

Crede ea că mult îmi pasă
Dac-o să mă pedepsească.

(Către Martín.)

Să-i spui contelui așa :
C-am plecat să văd ce face
Isabel.

MARTÍN

Iubești ce-ți place.

DON JUAN

Da, Martín, și iarăși da.

MARTÍN

Păi, iubește-o dacă vrei :
Lunca-ți place cîteodată
Cît grădina cultivată.
Și sînt toate, tot femei.

Don Juan și Martín ies.

SCENA A VI-A

Doña *María, îmbrăcată sărăcăcios, cu sandale și șorț, și Indianul.*

DOÑA MARÍA

Află deci, domnia-ta,
Că, de te mai porți ca azi,
Nu-ți mai stau în casă-un ceas.

INDIANUL

(Cugete, nu te-nfuria
Că-i onoarea-n joc aici)
Isabel, jur pe cuvînt

Că n-am să mai fiu nicicînd
Necuviincios cum zici.
De-ţi dispreţuieşti făptura,
Frumuseţea, cuviinţa,
Îmi voi da şi eu silinţa
De-a-ncerca să schimb natura.

Indianul iese.

SCENA A VII-A

Doña María, singură.

DOÑA MARÍA

Vremuri de schimbare pline,
Sărace-n statornicii :
De la multe la puţine,
De la nici un ban, la mii.
Cum de-n aşa scurt răgaz
Mi-aţi putut zdrobi mîndria,
Vanitatea mea, trufia
Azvîrlindu-mi-o-n obraz ?
Cu ce orb dispreţ priveam
Orişice-mi trecea prin faţă :
Tot ce oamenii răsfaţă :
Rochiile ce primeam
Le dădeam să le refacă.
Scrisorile le rupeam,
Şi dintre bărbaţi, găseam
Că nici unul nu-i să-mi placă
Demn, chiar de-ar fi fost să-mi dea
Stelele din cer furate.
Ca un vis trecură toate
Cîte-au fost. Azi pot cînta :
„Mîndre flori, vă pot eu spune
Că trecutul e-un mormînt.
Ieri — eram ca voi, minune,
Azi — nici umbra mea nu sînt".
Flori ce-n roua dimineţii

Vă treziți de cum dau zorii
Întrecîndu-vă cu sorii
În trufia frumuseții :
Doar o clipă-i cursul vieții.
Mîndră-am fost, ca voi, pe lume
M-am crezut și eu minune ;
Dar cum nopți urmează zilei,
Cunoscui amarul milei.
„Mîndre flori, vă pot eu spune"
O minune-am fost, din cer,
Pentru toată-Andaluzía.
O minune ! O, Maria !
Ce departe-s azi de ieri.
Flori plăpînde, primul ger
Vă va face precum sînt.
Azi, în ieri cînd mă împlînt
Înțeleg, privind la mine,
Ce-ați putea și voi reține :
„Că trecutul e-un mormînt".
Tu, garoafă-mpărătească,
Nu te-ndemne la trufie
Purpura: și nici să-i fie
Prícină să se mîndrească
Albăstrimea lui cerească
Stînjenelului. Tu, spune,
Nalbă, crezi că ești pe lume
Fără moarte ? Sau voi, crini,
Veți trăi în veci, senini ?
„Ieri — eram ca voi, minune".
Mîine, toate vor fi ieri.
Mîine,-ncrederea nebună
Vor veni să v-o răpună
Nopțile cu mîini de ger.
O minune-am fost, din cer ;
Azi, din milă-s pe pămînt
Și mă simt ca frunza-n vînt,
Ce nici vie nu-i, nici moare.
Ieri, ca ruptă-am fost din soare,
„Azi — nici umbra mea nu sînt".

Intră don *Juan*.

SCENA A VIII-A

Doña *María*, don *Juan*.

DON JUAN

M-am ținut de vorbă, vezi,
Isabel ? Dar, încotro ?

DOÑA MARÍA

Încotro dar, Isabel ?
Încotro mă mînă dorul.
Ai crezut cumva că n-am
Dram de minte-n cap, ia spune ?

DON JUAN

Văd eu bine că ai minte.
Chiar mă-ntreb adesea dacă
Nu te faci că nu-nțelegi.

DOÑA MARÍA

Ce nu-mi place, nu-nțeleg.
Totuși, zău că-i de mirare
Ca un nobil cavaler,
Chipeș cum te văd că ești
Și galant, să se scoboare
Pînă la femei ca mine.
Ești sărac ?

DON JUAN

Ce vorbă-i asta,
Să mă-ntrebi dacă-s sărac ?

DOÑA MARÍA

Fiindcă, dacă n-ai avere
Ca să năzuiești mai sus,
Văd de ce-ți faci socoteala
Că mai bine-i faci ochi dulci

Uneia ce te-ar costa,
Cum socoți, niște sandale,
Niște calțavete-acolo,
Vreo pereche de ciorapi,
Panglici roz, vreo pălărie
Pentru mers la rîu, de soare,
Șorțuri aspre de in gros,
Sau papuci fără ceaprazuri,
Nici canafi, ce-odinioară
Dau femeilor mers mîndru,
Argintînd subt pași pămîntul.
Castaniete și broboade
Nu-s un cap de țară. Dar,
Pentru cîte poartă azi
Doamnele din lumea mare,
Jur pe îngeri, nu-i destul
Nici argintul tot din mina
De la Potosí [1], și nici
Perlele-ncrustate-n aur
Din regatele-orientale.
Cred că te-ar costa mai mult
O dantelă venețiană
Decît o armată-ntreagă
De spălătorese.

DON JUAN

Vezi,
Dac-ar ști să te reflecte
Și oglinda, la-nălțimea
Reflectării ce-ai rostit,
Că te-am îndrăgit m-ai crede.

DOÑA MARÍA

A, reflex și reflectare.
Bun. Spui asta ca și cum
Ai fi sigur că-s în stare
Să te înțeleg. Iar eu

[1] *Potosí*: astăzi capitala departamentului bolivian cu același nume Odinioară colonie spaniolă. Oraș celebru pentru minele sale de argint.

Te încredințez că pot.
Însă m-am deprins să-mi spună
Doar cuvinte grosolane
Un nemernic de-indian:
„Du-te-ncolo, vino-ncoace,
Lasă aia, ia-o asta!
Ai spălat tigaia ceea?
Adu apă și fă focul!
N-ai pus sare la mîncare!
Nu-i destul de acru borșul!
Spală-mi asta, dă-mi batista!
Prea mult zahăr risipești!
Dă-mi oghialul să mă culc!
Să mă scoli de dimineață!
Pune masa: viu îndată!"
Și-alte gingășii ca astea
M-au făcut să-mi pierd auzul
Pentru lucruri mai plăcute,
Nu doar că nu le-aș pricepe.
Dar ce vrei, la urma urmei?

DON JUAN

Să mă vrei, la urma urmei.

DOÑA MARÍA

Mi-ai întors-o-n doi peri, vorba,
Scurt și cu repeziciune.
Bine-am zis eu că gîndeai
Că la mintea mea cea scurtă
Nu se-ncap ocoluri lungi,
Ci-i nevoie de grai verde.
Doar că, „de mi-i negru chipul
— Cum zic negrii, — s alb la suflet",
Chiar dacă mă vezi în zdrențe.
Deci vorbește cum ți-e portul.

DON JUAN

Eu, frumoasă Isabel,
Cîteodată cînd te văd
Slujnică, îmi pierd respectul.

Dar, privindu-ți fața mîndră
Mi-l redobîndesc pe dată.
Și să nu te necăjească
Dacă-ți spun dorința mea,
Căci, dacă-și ajunge ținta,
Orice mijloc e perfect.
Ce spui de vorbirea asta?

DOÑA MARÍA

Că, deși-i cinstită-n spuse,
Ce rostește tot nu-mi place
Dacă-i cum pricep că spui.
Dumneata, pe cîte-mi pare,
Ridicași asupră-mi spada:
Ripostai; fandași: fugii
Și descoperindu-mi flancul,
M-ai rănit, ca încheiere,
Cu un gînd piezîș și rău.
Dar, *señor*, pe viața noastră-a
Amîndorora, nu vreau
Să-mi înfrîngi zeloasa cinste
Avînd mîinile-narmate.
Potolească-ți-se mîna;
Potolește-ți și dorința,
Căci n-avem să fim prieteni
Dacă nu te porți cinstit.

DON JUAN

Isabel a mea, ce vorbe!
„A mea" zisei? Doamne, mint!
Tu, gîndind că sărăcia
Îmi dă ghies să-ți fac ochi dulci,
Să te caut, să te rog,
Ești departe de pricina
Dreaptă-a dragostei ce-ți port.
Căci, pe ceruri, Isabel,
Jur că pentru tine sufăr
Și disprețuiesc femeia
Cea mai nobilă și mîndră
Din împrejurimi, căci mie

Mai de preț îmi e nojița
De la-ncălțămintea ta,
Decît perlele ce poartă
Ea la gît. Și mai de preț
Mi se pare-n mîna ta
Ăst ulcior, care-și încarcă
Din fîntînile uitării
Limpedele lui cristal,
Cînd la dulcele tău zîmbet
Se-mbulzește apa-n el,
Pizmuind pe ceà dinuntru
Cea care-a rămas afară
Și dorind să-l umple, doar
Ca s-o ții mai iute-n brațe
Tu, la pieptul tău ducînd-o
Și la tine-acasă-apói,
Decît spléndida caleașcă
Ce-și dă-n lături portița
Și perdeaua de mătase
Ca dintr-însa să coboare,
Cu briliante la inele,
Doamna cea din lumea mare,
Ce-și arată la fereastră
Bucla din pieptănătură :
Cîrlionț ce, pentru-atîția,
S-a vădit cîrlig de undiți...
Eu m-aș mulțumi de-ai spune,
Dulce Isabel : „Mi-ești drag".
Îți vreau sufletul prieten,
Căci iubirea nu-i doar trup.
Ce-mi răspundeți, ochii mei ?

DOÑA MARÍA

Ochii mei, vezi, nu mai pot
Să-ți răspundă nicidecum,
Dacă zici că nu-s ai mei.
Cît privește vrerea mea,
Cred că pot să-mi iau această
Libertate și să-ți spun

— Tot voiai un suflet — că eşti
Omul cel dintîi a cărui
Dragoste nu i-o resping.

DON JUAN

Doar atîta, Isabel?

DOŃA MARÍA

Nu-i destul? Atunci mai află
— Treacă la cîntar şi asta —
Nu-mi displaci.

DON JUAN

Cum Isabel?
Doar atît?

DOŃA MARÍA

Ei, ce te-apucă?
Ori te mulţumeşti, ori iau
Îndărăt şi ce ţi-am dat.

DON JUAN

Vrei să-mi dai s-alint o mînă?
Cu toate că mi-e cam frică
De cînd te-am văzut la scrimă
Ce isteţ mai ştii să-nvîrţi
Spada albă de oţel.

DOŃA MARÍA

Dumneata nu mă cunoşti.
Jur c-am omorît un om
Aşa cum mă vezi.

DON JUAN

Cu ochii...
Mai c-aş crede-o.

DOÑA MARÍA

Du-te-acum.
Fugi, că iaca și stăpînul.

DON JUAN

Unde să te-aștept diseară ?

DOÑA MARÍA

La fîntînă, cu lacheii.

DON JUAN

Aibă-mi-te-n pază cerul.

Don *Juan iese. Intră Leonór.*

SCENA A IX-A

Doña *María, Leonór.*

LEONÓR

Isabel.

DOÑA MARÍA

Ce-i, Leonór ?

LEONÓR

Tot cu el stai să vorbești ?

DOÑA MARÍA

Tot.

LEONÓR

Păi, nu-l disprețuiești ?

DOÑA MARÍA

M-a uimit atît amor.
Și te pot încredința
Că și eu simt că-l iubesc.

LEONÓR

Rangul lui cavaleresc
Parcă rîsul ți-l stîrnea.
Merită să rîzi, cred eu,
Căci prietenia cere
Rang egal, egală-avere.

DOÑA MARÍA

Și stihiile cu greu
Și-ar afla-mpreună locul,
Căci pămîntul apa-l sapă,
Aerul ia vămi din apă,
Și-mpreună ucid focul.
Dar cum el nu mă-mbié
Decît să-l iubesc, ce-aș pierde
De-mi las gîndul să-l desmierde?

LEONÓR

Mult.

DOÑA MARÍA

Cum?

LEONÓR

Mult, am spus.

DOÑA MARÍA

De ce?

LEONÓR

Păi, s-a-ndrăgostit de el
Doamna mea.

DOŇA MARÍA

De unde știi ?

LEONÓR

Luísa-mi destăinui :
Și-l vrea soț chiar, Isabel.
Așadar, de n-ai pus miza
Dă jos cartea și zi „pas".

DOŇA MARÍA

Sigur știi ?

LEONÓR

Da, știu de-un ceas.

DOŇA MARIA

Prea tîrziu ți-a spus Luísa.
Prea tîrziu îmi spui. Nu doară
Că el s-ar putea cumva
Lăuda cu ce i-aș da,
Dar mi-e drag, și-o să mă doară.
Proastă-am fost să cred că-mi poate
Mie fi sortit *don* Juan
Căci *don* Juanii nu în van
Tot *don* Juani sînt pentru toate.

LEONÓR

Vreau să-ți dau un om în loc,
Ce-i prieten cu al meu.
E-ndrăzneț, dar nu e rău,
Și-i voinic, și plin de foc.
N-ar putea să-i sufle-n ciorbă
Nici grăjdari, nici vizitii :
E de la spălătorii.
Poți intra cu el în vorbă.
Fii stăpînă-n sat la tine,
Ce te-ncurci cu *don* Juanii ?

DOŃA MARÍA

Stăpînei tale-i plac banii,
Sau bărbaţii ?

LEONÓR

Ba, cam ţine
La un conte, paj-de-onoare,
Ba-l vrea şi pe Făt-frumos,
Pe *don* Juan.

DOŃA MARÍA

Cu ochii-n jos,
Acest soi de văduvioare
Văd mai bine pe subt pleoape.

LEONÓR

Cum şi-a îngropat bărbatul,
I s-a şi părut larg patul.

DOŃA MARÍA

Îl iubeşte ?

LEONÓR

Soţi s-aproape.

DOŃA MARÍA

Ia-ţi ulciorul, să grăbim
Către luncă.

LEONÓR

Pedro vine
Cu al meu, şi se vor ţine
După noi, el şi Martín.

Leonór iese.

SCENA A X-A

Doña *María, singură.*

DOÑA MARÍA

Cît sînt eu de norocoasă
Doar iubire-mi mai lipsea
Şi iubirea-apói să-mi dea
Şi rivali, să fiu geloasă.
Nu-mi era de-ajuns că duc,
Ca să nu fiu la-nchisoare,
Viaţa asta. Trebui', oare,
De iubit să mă apuc ?
Şi-ncă de-un iubit ce moare
După alta ? Sînt nebună ?
Fată cu ulciorul plin,
Serafim prea-cristalin,
Lasă-l jos, că nu-i a bună.
Tot mai bine sînt ce sînt
Dacă nu-s ce-am fost pe lume.
„Mîndre flori, vă pot eu spune
Că trecutul e-un mormînt."

(Doña *María iese.)*

SCENA A XI-A

În luncă lîngă o fîntînă.

Martín, Pedro.

PEDRO

Şi, zi, zveltă-i e făptura ?

MARTÍN

Aşa-mi spune Leonór :
Că, pe drum pîn' la izvor,
Cască toţi la dînsa gura.
Perlă únică la număr,

Vîră fetele în boală
Cînd se strîng la rîu, de spală,
Cu ulcioarele pe umăr.
Păi, muiere-i, cînd *don* Juan
Vărul contelui meu, domn
De neam, nu mai are somn,
Jigărit ca un motan!
Şi-i tot caută în coarne,
Parc-ar fi doamnă sus-pusă...
Pe-un *don* Juan, grăieşte-o spusă,
Mintea n-are să-l răstoarne,
De grea ce-i, cu susu-n jos.
Noaptea vine la izvor
După dama cu ulcior,
Ca un paj nenorocos,
Şi nici doarme, nici mănîncă.
Ea în slujbă s-a băgat
La indianul cel bogat
Şi hapsîn, dar prea bun încă,
Dac-o lasă la fîntînă.
Eu — degeaba-i bag lui vină,
Fetelor li-i drag să vină
Că li-i tare la-ndemînă
Cu ulcioare-n mîini să plece
La pîrîu, să vadă lume
Şi să ştie ce anume
Primprejur se mai petrece.
Stau şi flecăresc într-una
Spălînd rufe la izvor.

PEDRO

Spune-mi, crezi că fata-i bună
Pentru mine, să mă-nsor?
Pentr-un om cum sînt, cămaşa
Nunţii merită s-o coase?

MARTÍN

Feţe mai simandicoase
Au peţit-o, drăgălaşa.

PEDRO

Dacă-i fata mîndra mea,
Fac pe loc scuturătură
Cu orice lepădătură
Ce-aș simți că i-ar plăcea.
Un cuțit, pînă-n prăsea
Vîr în ei, în fiecare
Cum îl prind. Și, pe spinare
O fac vînătă pe ea.

MARTÍN

Nici n-o știi, și te și-nfoi.

PEDRO

O trăsură văd că vine.

MARTÍN

Hait! *Don* Juan *cu doña*-n doi.

PEDRO

Pe cinci butii și-un butoi!
Văduvioara-i damă bine!

Doña *Ana, Juana și* don *Juan.*

SCENA A XXII-A

Aceiași, doña *Ana, Juana și* don *Juan.*

DON JUAN

V-am recunoscut trăsura.
Contele-a rămas, pizmaș
Că-n trăsură-ai vrut să-l lași,
Și-acum spumegă-n el ura.
M-am grăbit să văd ce-ai vrut,
Fiindcă nu cobori degeaba
Din trăsură.

DOÑA ANA

Asta-i treaba
Mea, dar prícini am avut.
Prícina eşti dumneata,
Căci ştiam că la fîntînă
Ţi-afli-a inimii stăpînă
Şi că te-aş putea afla.

DON JUAN

Bună slujbă mi-ai găsit
Ori catîr, ori sacagiu.

DOÑA ANA

Eu, *señor don* Juan, te ştiu
Şi-ţi ştiu gustul. M-am gîndit
Să viu şi eu cu ulciorul.
Ei, Juana, unde-i oala ?

DON JUAN

Îţi sărut, pentru regala
Ta batjocură, piciorul.

DOÑA ANA

Vreau dat gata să te văd.
Eu sînt fata cu ulciorul
Care caută izvorul.

DON JUAN

Ce-ţi veni ?

DOÑA ANA

Vreau să te-mbăt.

DON JUAN

Ei, prea mic îţi e stacanul
Ca să-şi uite ne'mplinirea
Cel ce l-a rănit iubirea.

Intră doña *María, şi Leonór, cu ulcioarele.*

SCENA A XIII-A

Aceiași, doña María, Leonór.

DOÑA MARÍA

Mie-așa mi-a spus indianul :
Că-n grădină la Palat
— Știi, ca la Palat : arhivă
De bîrfeli, și, deopotrivă
Cîte-un fapt adevărat —
Toată lumea povestea...

LEONÓR

Că femeia îl ucise
Pe cel care-i necinstise
Tatăl ? Bravo ei.

DOÑA MARÍA

Spunea
Că nemaisperînd s-ajungă
A o prinde, procurorul
Ceru regelui, seniorul
Nostru (aibă viață lungă !),
Să-și rostească singur voia.
Și că regelui i-ar place
Să fie lăsată-n pace.

LEONÓR

Păi, i-a dat doar ghes nevoia :
Tatăl ei nevinovat
Și-l văzuse necinstit.
Și, zi, nu s-a mai ivit
După ce s-a răzbunat ?

DOÑA MARÍA

Nu mi-a spus mai mult nimica.
Eu m-am mulțumit să știu
Că, în locul ei să fiu,
Cinstea nu mi-ar fi mai mică.

LEONÓR

Fă-mi întreagă bucuria :
Nu ți-a spus cum o chema ?

DOÑA MARÍA

Nu țin minte. Stai ! Ba da :
Parcă-a spus *doña* María.

MARTÍN

Sînt aicea doi scutieri
Pentru voi.

LEONÓR

Vezi, Isabel,
Ăsta e flăcăul cel
Ce te vrea.

DOÑA MARÍA

O, cavaleri !

MARTÍN

Haide, nu fi rușinos.
Vino și vorbește.

PEDRO

Stau
Și mă uit, fără să vreau,
Tot la chipul ei frumos,
Mîndră-a inimii aleasă :
Sînt al tău pe veci, de az'.

DOÑA MARÍA

Domnul să te aibă-n paz' !

(aparte)

Ce lungan !

PEDRO

Căzu în plasă
Mreana. Moartă-i după mine!

DOÑA MARÍA

Cu doi-trei ca el duci, cred, o
Grea galeră, ca pe şine,
Pînă-n ţărmul vastei Chine,
Don Fadrique de Toledo [1]!

PEDRO

Hai, dă-mi mîna. Vrei alviţă?

DOÑA MARÍA

De nu-ţi ţii laba frumos,
Să nu te culeg de jos
Cît eşti de lungan, bădiţă!

PEDRO

Nafura şi panahida!
Asta e femeie-n lege.

DOÑA MARÍA

Cînd nu sameni, nu culege.

PEDRO

Marţ mă face. Pierd partida.
Pentru ochii tăi senini,
Ca să-i văd ne'ntunecaţi,
Spintec cinci mii de bărbaţi,
Isabel, şi e puţin.
Fii mai blîndă, serafin.

DOÑA MARÍA

Lasă-mă, să nu m-apuce.

[1] Don *Fadrique de Toledo*: duce de Alba, amiralul flotei spaniole, la sfîrşitul secolului al XV-lea.

PEDRO

Colo-n crîșmă-n colț, la „Duce",
Sînt popice. Hai, Martín.

MARTÍN

Hai, și nu cruța paraua
Că se moaie ca bumbacul.

PEDRO

Cînd strîngi chinga să-i pui șaua
Zvîrle, mă, de vezi pe dracu.

Martín și Pedro ies.

SCENA A XIV-A

Doña *Ana, Juana,* don *Juan,* doña *María, Leonór.*

DOÑA ANA

Nu te pune-n fața mea,
C-am prins eu destule semne
Ca să știu că asta-i fata
Care-ți place.

DON JUAN

E cu dînsa
Leonór. Nu-ncape vorbă :
Isabel e. Alta-n lume
Mai pășește-așa de mîndră ?

DOÑA ANA

Cînd o văd, *señor don* Juan,
Îți iert vina de-a iubi-o.

JUANA

Îmbrăcată cum se cade,
Fata asta pune-n umbră
Orice doamnă de la Curte.

DON JUAN

Spune-așa ca să mă-ncerce ?

DOÑA ANA

Aș dori s-o văd mai bine.
Spune-i, dumneata, te rog,
Că-i aici o doamnă care,
Cum e bólnavă, dorește
Din uliciorul ei să bea.
Nu degeaba, se-nțelege :
O plătesc.

DON JUAN

Să te servesc.

DOÑA MARÍA

Leonór.

LEONÓR

Ce ?

DOÑA MARÍA

Doamna ta
Și *don* Juanul meu cu dînsa.

LEONÓR

Parcă te-ai cam tulburat.

DOÑA MARÍA

Doar cît nu-mi scăpă din mînă
Să se facă zob, ulciorul.

DON JUAN

Doamna de coló te roagă
Să-i dai din ulcior să bea.

DOÑA MARÍA

Bucuros i-oi da, ei, apă ;
Şi ţi-oi da şi dumitale
Cu ulcioru-n cap.

DON JUAN

Nu fi
Proastă.

DOÑA MARÍA

Na. Ia-l dumneata.
Poţi să ţi-o adapi şi singur.

DON JUAN

Vezi că-i lume primprejur.
O femeie înţeleaptă
Nu dă naştere la vorbe.

DOÑA MARÍA

Fie. Merg să-i dau, ca nimeni
Să nu creadă că-s geloasă.
Înălţimea-ta, fii bună,
Bea şi crede-mă : ulciorul
Aş dori nu lut să-mi fie,
Ci cristal veneţian,
Dar va fi cristal, atins
De-aşa mînă, ca de perle.

DOÑA ANA

Da, aş bea, căci am căzut.

DOÑA MARÍA

Dacă apa-alungă spaima,
Bea, căci toţi, supuşi căderii
Ne aflăm : de nu-n păcat,
Cel puţin la bănuială.

DOŃA ANA

Am băut.

DOŃA MARÍA

Şi eu de-asemeni.

DOŃA ANA

Eu — păreri de rău.

DOŃA MARÍA

Eu pizmă.

DOŃA ANA

Dulce eşti.

DOŃA MARÍA

Ai mîini ca neaua.

DOŃA ANA

(către *don* Juan)

Cheamă-mi, dacă vrei, caleaşca.

DON JUAN

Ei, Hernándo !

DOŃA ANA

Bună, fată !

DOŃA MARÍA

Bună inima să-ţi fie !

(Doña *Ana pleacă*)

N-o-ntovărăşeşti ? Ce faci ?
Curtezan eşti ? Ce mai stai ?

DON JUAN

Stau să-ţi dau o satisfacţie.

DOÑA MARÍA

Sînt deplin satisfăcută :
Ce mai strici la vorbe-n vînt ?

DON JUAN

Isabel, nu fi nedreaptă !
Știe Leonór prea-bine,
(Las de-o parte și discreția)
Că-i e Contele iubitul
Doñei Ana, și nu eu.

DOÑA MARÍA

Drag ulcior, mai ai răbdare,
Căci ulciorul care merge
Des la apă se și sparge.
Ce ? Te sperii că-ți poți pierde
Toarta, c-o să-ți crape buza ?
Lut ești. N-ai în ce te-ncrede.
Totuși, cine-ți spune ție
Că nu te-ai preface-n aur
Doar atins de perla unei
Guri frumoase ? Lut modest,
Știu că lut ai să rămîi.
N-ai să te mai duci la rîu
Fiindcă-mi dau prea-bine seama
Că nu-i bine, cu-o caleașcă
Să te-ntreci și să te lupți.

DON JUAN

Ce spui tu ? Vezi, Isabel,
Mă condamni, și nu-mi știu vină.

DOÑA MARÍA

Cu ulciorul meu vorbeam.
De-i al meu, de ce se plînge ?
Du-te, Înălțimea-ta
Că trăsura nu te-așteaptă,
Și-i rămîne de căruță.

DON JUAN

Plec, dar deznădăjduit.
Să faci tu una ca asta
Cînd știi, ca și Leonór,
Că nici vorbă nu-i să-mi placă
Cea pe care ești geloasă!

Don Juan iese.

SCENA A XV-A

Doña María, Leonór.

LEONÓR

Proastă ești, tu! De ce-l lași,
Supărat cum e, să plece?

DOÑA MARÍA

Inima mi-o ia cu el,
Leonór. Dar gelozia
M-a pișcat. Și nu sînt proastă
Să nu văd nepotrivirea:
Chiar de-ar fi să mor, să ard,
Nu vreau să-l mai văd în ochi.
N-aveam eu, și-așa, destule?

LEONÓR

Strașnic joc, de, n-am ce zice.
Tu rămîi în deznădejde.
Și stăpîna mea zdrobită.

Intră Pedro și Martín.

SCENA A XVI-A

Aceleași, Pedro, Martín

PEDRO

Am jucat cu doi soldați
Și-am pierdut și bani și-alviță.

MARTÎN

Nu știu cum de rabdă Curtea
Tîlhării ca astea, frate:
Pentru tras pe sfoară lumea
Cîtă zarvă, cîți șnapani.
Ici popice, colo-alviță,
Ici păpuși, castane cólo,
Fructe-n zahăr, marmeladă,
Turtă dulce și covrigi,
Vietăți de bigi-bigi,
Flori, metanii pentru rugă,
Cruciulițe și icoane,
Și aghiazmă, și rachiu,
Rom de trestie, calendare,
Horoscoape și romane
Tipărite de curînd.
Staroste pe iarmaroace
E *don* Álvaro de Luna [1].
Dar, tăcere. Tot aici-s...

PEDRO

Hei, ce stați așa plouate?
Cin' te-a supărat, măi, fato?
Toată ești numai alean.

MARTÎN

Cred c-o supără *don* Juan
Cînd caleașca a urmat-o.

PEDRO

Cine mi te-a supărat?
Sece-i ochii, Isabel.
Jur că astăzi, pentru el
Ceasul morții a sunat.

[1] *Alvaro de Luna*: conetabil al Castiliei, unul dintre cei mai bogați și puternici oameni din Spania vremii, favorit al regelui Juan al II-lea. A fost decapitat în 1453. Urmașul lui omonim, sub Filip al III-lea, avea răspunderea distracțiilor publice.

Uită-te frumos la mine,
Isabel, că nu eu doar
Ți-am turnat venin și-amar
În privirile senine.
Cine-i bărbarul mișel,
Cine-i ticălosul care
Ți-a făcut vreo supărare?
Cine-i? Spune-mi, Isabel!
Jur că-l spintec! Îl ucid!
Dacă nu cumva, de teamă,
Auzind doar cum mă cheamă
N-a mierlit singur subit.
Cum? Să-l las să viețuiască,
Eu pe lume viu fiind?
Spune-mi cine-i, și mă prind
Pe ce vrei, c-o să-mi plătească.
Cum ți-ar place, doar, să-mi spui
În ce fel să-i viu de hac!
Căci mă pregătesc să fac
Secerișul vieții lui.
Cidul [1], cît e el de Cid,
Terci îl fac, îl fac piftie!
De-o fi Cidul chiar să fie,
Jur pe ceruri că-l ucid.
De l-oi prinde prin Madrid
P-ăl de mi te-a pus pe gînduri,
Îl trimit în patru scînduri
Curții, la Valladolid [2].
Căci de-ți spun eu, Isabel,
Că-l omor, e mort, s-a zis.
Pînă-aici i-a fost lui scris.
Rugați-vă pentru el.

DOÑA MARÍA

Haidem, Leonór: mai stai?

[1] *Cidul:* Rodrigo Ruy Diáz de Bivar, supranumit *Cidul Campeador*, personaj semiistoric, semilegendar, (?1030—1099), unul dintre cei mai populari eroi spanioli.

[2] *Valladolid:* vechi oraș spaniol, unde, în 1600, Filip al III-lea a mutat curtea regală spaniolă, revenind la Madrid în 1605. Aluzia aceasta pune în încurcătură comentatorii în ceea ce privește datarea piesei.

LEONOR

Tristă eşti...

DOÑA MARÍA

Mă simt mormînt.

PEDRO

Pleci ? Cum ?

DOÑA MARÍA

Plec aşa cum sînt.

PEDRO

Nu mi-ai spus pe cin' să tai ?...

DOÑA MARÍA

N-am chef...

PEDRO

Stai !

DOÑA MARÍA

(dîndu-i o palmă)

Na ! Mai vrei încă ?

PEDRO

Aoleu ! !

MARTÍN

Ce-i ?

PEDRO

Un popic.

LEONOR

Isabel, i-ai spus?

DOÑA MARÍA

Nimic.
Să-l întrebi de-l mai mănîncă.

Sfîrşitul actului al doilea.

ACTUL AL TREILEA

SCENA I

Pedro, Martín, Bernál și Lorenzo : valeți.

PEDRO

Șterge-o, mă, cînd ți se spune !

LORENZO

Mi-a spart capul. Ajutor !

MARTÍN

Înc-un cap spart de ulcior...

BERNÁL

Te-a lăut, Lorenzo,-n spume !

LORENZO

Păi, să nu mori ?

PEDRO

Ia-l, Bernál.
Oblojește-l. Vezi că piere.

LORENZO

Asta zic și eu muiere.

Intră doña *María și Leonór.*

SCENA A II-A

Aceiași, doña María, Leonór.

MARTÍN

N-ai timp nici să zici halal.

PEDRO

Unde sînt așa muieri,
Pier argații de-a-n-picioare.

MARTÍN

Strașnici ghionți știe să care.

PEDRO

Ba și fete bătu ieri.

BERNÁL

Haida-de ! De fete-i zorul.

DOÑA MARÍA

Piști, hai, pezevenghi ce ești ?
Șterge-o, zic.

LEONÓR

Prea te pripești.

LORENZO

Să-mi spargi mie-n cap ulciorul ?
Pe zmeoaice jur, pe iele...

DOÑA MARÍA

Om ești tu, sau găinar ?

PEDRO

Poartă șiș în brăcinar...

DOÑA MARÍA

...Și-l înfig pînă-n prăsele,
Că-s deprinsă cu ucisul.
Pe-orice crai mi ți-l înmoi
Cum se face-n sat la noi
Cu claponii ; știe șișul.

LORENZO

O omor !

PEDRO

Să-ți vii în minți,
Că-s și eu pe-aici, măi frate.

LORENZO

Și cu ăsta de m-aș bate
Tot muiere-aș bate.

PEDRO

Minți.

LORENZO

Hai cu mine pe maidan.

Valeții ies.

SCENA A III-A

Doña *María și Leonór rămîn singure.*

LEONÓR

Un duel ? Încurcă-i, drace.

DOÑA MARÍA

Leonór, ce griji îmi face
Mie, crudul meu dușman!

LEONÓR

Nu l-ai mai văzut?

DOÑA MARÍA

De ieri.

LEONÓR

Aș fi vrut să fii voioasă.
Tristă cum ești, nu mă lasă
Inima, despre plăceri
Și de nuntă a-ți vorbi.
Căci s-a hotărît Martín
Și-o să ne căsătorim,
Iar tu nașă-ai să ne fii.

DOÑA MARÍA

Bucuros v-aș fi eu nașă
Dacă nu m-aș fi certat
Cu Indianul. M-am mutat
Cu-o amică drăgălașă
Și trăiesc din împrumuturi.

LEONÓR

Vino la stăpîna mea.
Dînsa-n slujbă-o să te ia.
Hai, că-i timpul să te scuturi
De necazuri.

DOÑA MARÍA

Mi-e rușine.

LEONÓR

Vino, știi cît te iubește.
Vorba ta o liniștește
Și-i e drag să stea cu tine
De poveste.

DOÑA MARÍA

Hai! Pe drum,
Eu ți-oi spune pe de rost
Ce-i la rîu...

LEONÓR

Eu n-am mai fost.
Fiindcă, știi, mi-e nu știu cum:
Cînd e-aproape măritatul
Ochii toți sînt doar pe tine.

DOÑA MARÍA

Slabă ce-s! Doar vorba vine:
Eu, la rîu îmi văd ingratul.
La Manzanares, sîmbătă ne-am dus
Teresa, Juana eu și Catalina.
Eram ursuză, tristă de nespus.
Și tot *don* Juanul meu era pricina.
Stăpînul ți-l cunoști doar, și ți-ai spus
Desigur, Leonór, știindu-i vina,
Știind cît poate ciuda să mă roadă,
Că ori mi-ieșii din minți, ori sînt neroadă.
Am luat în mîini calupul de săpun
Să spăl la rîu grămezile de țoale.
Și apele, de plînsul meu nebun
Umflate, îmi luau rufele la vale.
Cîntau prin preajmă celelalte-ntr-un
Ritm vesel, Leonór, iar eu, de jale
Spălam cu rîul lacrimilor mele:
Și-n vînt se-nfiorau suspine grele.
Scăldat în purpuri, soarele-asfințind
Ardea ca jaru-n apa străvezie.
Apusul se-mbrăca în nori, sclipind

În schimbătoare focuri de magie,
Cînd eu, lăsînd și plîns, și-amar, și jind,
Mi-am luat inima-n mîini, cu voinicie,
S-o storc vîrtos, cu rufele deodat',
Și-am pus-o-ntre cearșafuri la uscat.
Cînd se zvîntau pe funii, pe-nserate
Cămașă albă stînd lîngă cămașă,
Veniră de prin ferme-nvecinate
Vreo patru fete mîndre, codănașe,
Și-ndată după ele, lați în spate,
Iuți de picior, cu talpa nărăvașă,
Vreo patru-cinci voinici. Dar eu vorbesc
Și inima-mi doar, știe cît tînjesc.
Pe dată Juanilla-și luă ghitara
În mînă, Leonór, și instrumentul
Acesta viu, ce freamătă ca vara
Prin lanuri, prinse-a-i zice. Pergamentul
Tamburei zugrăvi în ritmuri rara,
Nelinișteș ce-ndeamnă penitentul
La lungi pelerinaje și metanii ;
Și renvié trecutul vechii Spanii.
Dansă o *seguidilla* pe-ntrecute
Cu Julia, Lorenzo-n castaniete.
Și-un tînăr, ca un cal de circ de iute,
Roti-mprejurul lui Inés corvete.
O, gelozie ! Toți îți fac pe vrute :
Văzîndu-l pe *don* Juan, un junghi îmi
dete
Prin inimă, și-n jocul lor intrai
Să nu se bucure c-am plîns, încai.
Cu-atîta foc m-am legănat, ca grîul
Din holde-n vînt, printre flăcăi, mlădíe,
Că jocul meu dezlănțui desfrîul
Uralelor ; amor și gelozie
Dansau drăcește-n mine, și sub brîul
Strîns, pieptul le simțeam cum mi-l sfîșie.
Și rîul tot veni să vadă, teferi
Și tineri, cum se-alungă doi luceferi.
Cum risipește grindina-n cîmp, stolul
Hulubilor plăpînzi, pitiți în lan,
Cum amuțește tunetul, domolul

Alean al cimpoierului țăran,
Așa se desfăcu, tăcut, ocolul
De mîndri dansători, cu viu elan,
Văzîndu-se cinstiți, pe negîndite,
De fețe luminate și mărite.
Văzut-ai cum grădini cu flori de flori,
Că nici nu poți să le mai știi de nume
Atît de minunate-s la culori,
Îmbracă primăvara toate-n spume?
Așa se arătară cei doi sori
Ai Spaniei: doi regi cu mare nume;
Filip și Isabél; și Curtea-ntreagă
Privi cu drag la dansuri și la șagă.
Eu, care rămăsesem murmurînd:
„Mărite rege, Domnul să te ție..."
Și „Ține, Doamne, Spania,-ntinzînd
Pe țări și mări a ei împărăție!"
M-am pomenit, cînd nici măcar prin gînd
Nu-mi mai trecea, *don* Juan că-mi spune mie,
De-alături: „Isabel a mea". Și-n vine
Foc curse cînd văzui că-i lîngă mine.
— „Fă, trădător ce ești, ochi dulci la alta,
De neam: eu sînt o biată muncitoare!"
I-am zis. Și-am și trecut pe loc înalta
Și lunga punte peste rîu. Mă doare
Și-acum, cînd mă gîndesc, și-n piept tresaltă
În nopți cînd nú dorm, vocea-i rugătoare,
Și mă-ndoiesc că tot ce spui e drept
Cînd dragostea și ura-ți luptă-n piept.

SCENA A IV-A

O sală în casa doñei *Ana.*
Doña *María, Leonór.*

LEONÓR

Am ajuns la mine-acasă.
Mai tîrziu (acum nu pot

Căci *señora* vine), tot
Îţi spun, ce-a putut să iasă
Între ei, din gelozie.

Intră doña *Ana şi Juana.*

SCENA A V-A

Aceleaşi, doña *Ana, Juana.*

DOÑA ANA

Ea e?

JUANA

Ea e.

DOÑA MARÍA

Dă-mi piciorul
Să-l sărut.

DOÑA ANA

Mîntuitorul
Sănătoasă să te ţie!
Ei, ce vînt mi te aduce?

DOÑA MARÍA

Leonór vrea s-o cunun.
Nu mă ştie dată-n drum
Fără slujbă, la răscruce.

DOÑA ANA

Cum? N-ai slujbă la Indian?

DOÑA MARÍA

Nu.

DOÑA ANA

De ce ?

DOÑA MARÍA

Unui bărbat
Cînd i-a căşunat de pat,
Orice-i spui, e tot în van.

DOÑA ANA

Cum aşa ? Nu te-nţeleg.

DOÑA MARÍA

Putea fi, zău, mulţumit
Că-l slujeam doară cinstit
Şi că sînt un om întreg.
Căci, atunci cînd i-au intrat
În iatac, pe geam, bandiţii,
Să-i ia galbenii, eu mi ţi-i
Izgonii, şi l-am salvat.
Tocmai l-întrebau de chei,
Şi-am luat eu, femeie,-o spadă,
Şi de frica mea, în stradă
O zbughiră cîteşitrei.
Dragostea putea să-i crească
Împreună cu respectul.
Cînd coló, la el, efectul
Fu că, să mă necinstească
Îi veni-n gînd, cu de-a sila.
Într-o noapte, văd şi-acú,
Să-i trag cizmele-mi ceru
Stînd în pat. Şi eu, umila,
I le-am scos, ca şi-alte dăţi.
Dar văzînd că m-a cuprins
De mijloc, foc m-am aprins,
Şi l-aş fi făcut bucăţi
Dîndu-i cu ciubota-n ţeastă
Şi cu palmele-n obraz,
De nu mi-ar fi pus zăgaz
Furiei, toţi cîţi la fereastră

Î-adunase o vecină
Să despartă dandanaia.
Și mi-au spus toți că bătaia
(E un fapt în medicină)
Vindecă pe loc amorul.

DOÑA ANA

Strașnică femeie,-mi place.

JUANA

Dar să vezi ce treabă face.
Nu ți-o face servitorul
Cel mai bun ce s-ar afla.
Mare ajutor ne vine.

DOÑA ANA

N-ai vrea să rămîi cu mine,
Isabel ?

DOÑA MARÍA

Ba doamnă, da.

DOÑA ANA

Ce știi face ?

DOÑA MARÍA

Spăl, lucrez,
Fierb bucate și deretec.

DOÑA ANA

Dar să coși, așa, vreun petec ?

DOÑA MARÍA

Cos și țes și chiar brodez.

DOÑA ANA

Foarte bine. O să-ți dea
Juana strai de sărbătoare.

DOÑA MARÍA

Eu, drept doamnă de onoare
Să-ți servesc, zău, n-aș putea,
Doamna mea. Mă vezi în ora
Soartei triste ce mi-e dată.
Poate-ai să-nțelegi vreodată.

JUANA

E *don* Juan aici, *señora.*

SCENA A VI-A

Aceleași. Don *Juan, Martín.*

DON JUAN

Veșnic sînt ambasador.
Contele iertare-ți cere ;
Nu lipsește de plăcere,
Cauzele-absenții-l dor.
Nu-i răspunzi la cît amor
Îți arată. Și-n vîltoarea
Tulburării, vînătoarea
Îi dă tot ce, pătimaș,
Nu găsește-aci-n oraș.
Și-și încearcă-n ea uitarea.
Să-l mai vezi pe-aci-ți scutește
Neplăcerea, și lui truda.
Dar nu vrea să-nșele cruda
Ta crezare : te iubește.
Și, plecînd, el te servește,
Căci e bine pentru tine.
Asta, să ți-o spun eu, ține,
Cere să-i îngădui doar
Să-ți ridice un altar
Pentru-o viață de suspine.

DOŃA ANA

Ai picat într-un ceas bun:
Binele ce-ți fac azi demn e
Să-ți dea înc-o dată semne
De amorul meu nebun.
Uite-n ce impas te pun
Doar prin faptul c-ai trădat
Și iubirea ce ți-am dat,
Și femeia ce-ai dorit.
Căci de nu-mi poți fi iubit,
Vreau să-mi fii îndatorat.
Ia te uită: ca-n povești!
Isabel e-aici, și vine
Nu ca slujnică la mine,
Ci ca tu să mi-o pețești.
Căci nu vreau să te-osenești
S-o mai cauți la izvor.
Merit, recunoscător
Să-mi rămîi, *don* Juan. Nu crezi?
Vreau să vii și să mă vezi
Nu silit, ci din amor.

DON JUAN

Vina ce-mi găsești o-ndrept
Către contele și domnul
Casei mele, căci ce om nu-l
Are drag, ce înțelept
Nu respectă ce-i un drept
Doar al contelui: ca, dragă
Cine-i e, a lui întreagă
Să rămînă? Cine-ar ști
Vraja ta tăgădui?
Cine farmecul ți-l neagă?
Vina mea o dau pe cine,
Sec la suflet, om îngust,
Are lipsa grea de gust
De-a nu te iubi pe tine.
Dar nu cere de la mine
Recunoașteri c-am trădat
Ce-am iubit, sau c-am visat

Ochi cu-ai dînsei de-opotrivă.
Martor mi-eşti că, dimpotrivă,
Eu m-am încăpăţînat
S-o iubesc, şi n-am uitat.

Intră Contele.

SCENA A VII-A

Aceiaşi, Contele.

CONTELE

Cînd răspunsul nu se-ntoarce,
Viu şi fără să-mi îngădui.

DOŃA ANA

Conte şi *señor*. Iertare
Vii să-mi ceri — fiindc-ai lipsit ?
Adu-un scaun, Isabel.

CONTELE

Bună slujnică. E nouă ?
Parcă nu-mi aduc aminte
S-o mai fi văzut vreodată.

DOŃA ANA

Trup voinic şi faţă mîndră.
Nu-i frumoasă ?

CONTELE

Da, pe ceruri !

DOŃA ANA

Mult mă bucură că-ţi place,
Căci e de *don* Juan iubită.

CONTELE

Apoi, de-i așa povestea,
Are vărul meu dreptate.
Aș dori s-o văd mai bine.
Vino-ncoace, domnișoară :
De pe unde ești ?

DOÑA MARÍA

Păi, nu știu,
Că-s plecată cam de mult !

CONTELE

Văd, ce-i drept, la dînsa linii
Ce-ar putea, în alte straie,
Cît e ea de curățică,
Să stîrnească gelozia
Oricărei femei — afară
De frumoșii tăi ochi, doamnă.
Vărul meu e cam ciudat,
Și-are gusturi cam bizare.
Patima e-ndreptățită :
Înjosirea, însă, nu...

DOÑA MARÍA

Să-mi dați voie să răspund.
Cer iertare, dacă apăr
Cinstea unui biet ulcior,
A săpunului de rufe
Și-a spălatului la rîu.
Dar, din patru pelerine
Cu ceaprazuri aurite,
Trei ascund picioare strîmbe,
Piepți de scoabă, ori cocoașe.

DOÑA ANA

Vezi, că azi Martín se-nsoară.
Ia pe Leonór. De-aceea-l
Doare dacă senioria
Ta își rîde de *don* Juan.

DON JUAN

În *don* Juan daţi toţi, sărmanul.

CONTELE

Mult mă bucur de-aşa nuntă :
Dumneata vei fi nănaşă,
Şi nun mare voi fi eu.

DOÑA ANA

Nu pot, Isabel e naşă
Fiindcă ea şi Leonór
Sînt prietene de mult timp.

CONTELE

Păi atunci, de drept îi vine
Rolul de nănaş lui Juan.

DON JUAN

Parcă v-aţi vorbit cu toţii
Să vă faceţi rîs de mine.
Bine. Voi fi naş. Primesc.

CONTELE

Cum, se poate ? Taci, năşico ?

DOÑA MARÍA

Boieri mari, o minte scurtă
Nu ţi-o-ndemni la vorbă lungă,
Mai ales cînd ai în faţă
Minţi atît de luminate.
Colo-n satul meu, odată,
O ţărancă de-a călare
Pe-un măgar, îşi luase fiul
Îndărătul ei, în crupă,
Să iertaţi, că n-avea şa.
„Dă-te mai aşa, că-l doare".
Zicea mă-sa tot mereu.

Şi tot îndărăt şi-mpinse
Ţîncul, pînă-l dete, buf,
De pămînt... „Căzuşi" ? l-întreabă.
Şi băiatul : „Ce vrei, mamă ?
Mi s-a isprăvit măgarul".
Tot aşa şi eu, văzînd
Ce mintoşi mai sînt boierii
De-a-ndăratelea-mi trag mintea
Pînă ce-am ajuns să dau
Cu tăcerea de pămînt.

MARTÍN

Au avut ce-au meritat.

DOÑA MARÍA

Înţelepţi, ca domnul Conte
Si *señora doña* Ana
Nu-s nici îngerii. Deci, eu
Ce prostii să mai îndrug ?

DOÑA ANA

Acum gata.

(Către Conte.)

Să vorbim
Despre lipsa dumitale :
M-ai uitat atîtea zile...
Am, cred, dreptul să mă plîng.

CONTELE

Jur că mi-au venit pe cap
Treburi cu nemiluita ;
E o chestie faimoasă ;
O femeie din familia
Guzmán y Portocarrero [1]
De la Ronda, înrudită
Şi cu ducii de Medina,

[1] Celebră familie aristocrată spaniolă.

A ucis un nobil care
Îi ceruse mîna.

DOÑA ANA

Ce fel ?
Pentru ce ? Din gelozie ?

CONTELE

Răzbună astfél o palmă
Dată tatălui ei care,
Prea bătrîn, n-avea putere
Să ia spada-n mînă singur.

DOÑA ANA

Ce curaj !

DON JUAN

Femeie bravă !
Mi-aș da tot ce am, s-o văd
Pe femeia asta-n față.

DOÑA MARÍA

(aparte)

Cît mă tulbură. De-abia
Pot s-ascund ce simt acuma..

CONTELE

Pîn' la urmă, mijlociră
Cîțiva nobili cavaleri
Între rudele-amîndoror
Părților, și se-mpăcară.
Totodată, mie-mi scrise
Ducele-nrudit c-așteaptă
O amnistie regală
Care-a fost de-atunci și dată.
Mi se cere să descopăr
Dacă-ntre străinii care
Trec pe-aici, n-o fi cumva
Și femeia cu pricina.

S-ar părea că-i în Madrid.
Deci vedeți că nu e vina
Mea că n-am putut veni,
Și de-mi dați îngăduința
Vă voi vizita diseară.

DOÑA ANA

Deie-ți Domnul pe măsura
Grijii ce mi-o porți ! Drum bun !
Pe diseară.

CONTELE

Plec acum
Că m-așteaptă jos trăsura.

Ies toți, afară de don *Juan și* doña *María.*

SCENA A VIII-A

Don *Juan*, Doña *María.*

DON JUAN

Isabel, te văd voioasă.
Că ulciorul l-ai lăsat.
Cinstea ta ți l-a schimbat
Și inima ta frumoasă.
Căci de cînd îl luași în mîni
„Dama de ulcior" mereu
Ți-au zis toți, și cred că eu
„Fante de ulcior" rămîn.
Nici măcar nu te-apropiași
— Cînd veneam și te rugam —
De hainele ce-ți dădeam,
Și-azi vrei singură să-ți lași
Portul aspru, țărănesc.
Portul de-ți era cinstit,
Nu m-ar fi-nvinovățit
Nimenea că mă-njosesc.

Dacă vii din gelozie
Azi aici, să mă păzești,
Află-atunci c-așa-ți mînjești
Cinstea, singură tu ție.
Căci, ce pază vrei mai bună
Decît frumusețea ta,
Ce te poate-ncredința
De iubirea mea nebună.
Jur pe cer că te-am iubit,
Te iubesc, te voi iubi,
Cît în piept mi-oi mai simți
Sufletul, astăzi lovit,
Că nu poate să-ți înfrîngă
Dragostea, disprețul tău!

DOÑA MARÍA

Cînd simți, nu vorbești chiar rău.
Dar, ca să pot sta eu lîngă
Dumneata, să-mi leg speranța
De un nobil, din părinți
Pomeniți cu rang de prinți
Și-n Italia și-n Franța,
Rău îmi pare că-s muiere.
Om de-aș fi, aș fi viteaz.
Și de-ți fac griji ori necaz,
Grija s-o dezleg aș cere:
Nu mă mulțumesc să-mi pun
Haine mai de preț. Căci încă
În mîndria mea adîncă
Năzuiesc spre-un loc mai bun.
Nici să te păstrez, geloasă,
Nu vreau, chiar de te-am iubit.
Mi-e veșmîntul peticit;
Inima mi-e generoasă!
Mîndră și trufașă-mi este
Firea. Cînd căram ulciorul
Mă credeam susținătorul
Bolții: Átlas[1] din poveste.

[1] *Atlas:* personaj mitologic grec; se zicea că ține pe umerii lui bolta cerească.

Te iubesc, deși mă-nduplec
Greu, și parcă mi-e sălbatec
Sufletul. Dar sînt ostatec
Altei dragoste. Să nú plec
Nimeni nu mi-ar ține piept.
Nu fi trist, că nu-s de gheață.
Dar m-am învățat în viață
Să-l iubesc și să-l respect.
Pot doar să-mi mai spun, cu dor,
Că mi-ești drag ; că te-am iubit.
Și, în numele sfințit
Al iubirii-amîndorór
Fă un lucru pentru mine :
Uită-mă, căci e mai bine !

DON JUAN

Cum ? Să pleci ? Asta-i cumplit.
După cîte-am suferit
Asta merit de la tine ?

DOÑA MARÍA

N-amîn drumul, de se-aprinde
Lumea.

DON JUAN

Ce spui, Isabel ?

DOÑA MARÍA

Plec la drum. Și, pentru el,
Ia-mi colierul și mi-l vinde.
Diamante-s. Nici să-ncapă
Vorbă : prea e bătătoare
La ochi, biata vînzătoare :
Fata care cară apă.
Dar din prețul lui mi-ajunge
Să mă-ntorc, și-mi prisosește.

DON JUAN

Cînd trăgeam şi eu nădejde,
Vrea norocul să m-alunge...
Tristă soartă, soarta mea.
Triste veşti. Hai, spune-mi cine
Mai iubi aşa ca mine ?
Nu ştiu cine-ar mai putea.
Mîna ta de diamant
Giuvaerul să şi-l ţină.
Căci ţi-e inima o mină
Zăvorîtă pentru-amant.
Oricît de ispititoare
Ţi-ar fi zestrea, prea mă crezi
Josnic.

DOÑA MARÍA

Don Juan, dacă vezi
Că-l opresc, n-ai să-ţi spui, oare,
Tainic, înlăuntrul tău
Că, vorbind de giuvaer,
Bani voiam cumva să-ţi cer ?
Nu socoţi că mi-ar sta rău ?
Cerul ştie ce meschină
Mă vei fi închipuit.
Nu te cert de ce-ai gîndit :
Diamantele-s de vină.
Eu ţi-am dat prilej.

DON JUAN

Te rog,
Crede, Isabel : de-ar fi
Să-mi pot eu închipui
Josnicii, ştiu alt zălog
Mult mai bun, pentru amante
Cînd vor bani. Iar furtişag
Poate-ar fi, dacă-n şirag
Inimi şi nu diamante
Aş vedea. Te bănuiesc,
Isabel, e drept. Dar alt
Soi de gînd ascund : că nalt

Ți-este rangul strămosesc.
Căci, de cînd te-am fost văzut
Cu ulciorul, Isabel,
Că mi-i dragostea în el
Pritocită, am știut.
Tu ești alta decît vrea
Azi, purtarea ta a spune.
Fără tine, eu, pe lume
Aș muri dacă-ai pleca.
Cine ești tu, Isabel?
Căci ulcior și giuvaeruri
Stau ca lutul lîngă ceruri.
Are lut ulcioru-n el,
Pe cînd cerul care ești
Strălucește de curat,
De frumos, de ne'nnorat,
În culori împărătești.
În zadar te-ascunzi, frumoaso,
Ieri ulcior, colier acuș.
Mîna ce-a purtat mănuși
De-ambră ieri, azi doar miroas-o
Și-i destul să se cunoască.
Tot așa, cînd ești stăpînă,
Poți lua hîrb de lut în mînă,
Nu te-ascunde nici o mască.

DOÑA MARÍA

Nu te osteni degeaba,
N-am de gînd să te înșel.

Intră Leonór.

SCENA A IX-A

Aceiași, Leonór.

LEONÓR

Ce-i cu tine, Isabel?
Îți uitași cu totul treaba.
Nu te-mbraci? Te-aștept de-un ceas
Și stăpîna mea te cheamă.

DOÑA MARÍA

Fug, să-mbrac veşmînt de damă.

DON JUAN

Te-ntorci ?

DOÑA MARÍA

Da, de bun-rămas.

Leonór şi doña *María pleacă.* Don *Juan rămîne singur.*

SCENA A X-A

Don *Juan, singur*

Ce tulburare-i astă, ce-mi deşteaptă
Iubirea-n simţuri iarăşi, ca-nainte ?
Ce dulce cîntec cugetu-mi îndreaptă
Pe drumuri din trecut, ca-ntre morminte ?
La fel, un rob în lanţuri îşi aşteaptă
Sfîrşitul, tainic tot nutrind în minte
Nădejdea că-ntr-o zi vedea-şi-va, poate,
Şi ţara lui, mai mîndră decît toate.
La fel de temător, privighetoarea
Sfioasă-şi cheamă adormitul soţ,
A cărui viaţă vru nepăsătoarea
Ursită să i-o curme plumbul hoţ ;
La fel şi-n orbu-mi suflet, întristarea
Prin noapte-şi plînge dorul către toţi,
Nădăjduind că-n zorii noi de zi
Lumina soartei bune-i va zîmbi.
Dar cum pot fi pe lume-nşelăciuni
Şi cum să crezi că naşte frumuseţea
În zdrenţe, printre josnice-urîciuni ?
De ce n-aş crede, dacă şi nobleţea
Nutreşte doar trădări şi prădăciuni,
Sperînd dezamăgirilor tristeţea ?
Sînt spini în trandafirii din răzoare,
Şi, printre mărăcini, o dalbă floare.

Ce pot să cred de fata îngerească
Ce-o știu cărînd ulciorul la izvor?
Pe lutul lui prindea să strălucească
Cristalul mîinii ei, ca un odor
În aur încrustat. Și cum să nască
Atîta frumusețe din popor?
Mă-nșel, căci o iubesc. Și văd că știe
Numai dorința — pură josnicie.
Dar cine-i Isabel, icoană vie
A frumuseții cetelor cerești?
Și cînd s-a mai văzut așa mîndrie
În suflete de-odrasle țărănești?
N-am liniște, cît timp n-o să se știe
Cu orice preț ce-ascunzi și cine ești,
Iubita mea. Și de-i — cum vrea amorul,
Să fim egali — drept zestre dă-mi
ulciorul.
Nu te gîndi la drum, de nu vrei, poate
Făcîndu-te că pleci, să mă omori.
Căci numai gîndul la singurătate
Și la plecarea ta e-omorîtor.
De ești, cum cred, mai nobilă-ntre toate,
Mi-oi lua drept armoarii al tău ulcior
Să mi-l înscriu pe arme și pe scut
Și dragostea să-l facă-argint, din lut.

Don *Juan iese.*

SCENA A XI-A

O stradă.

Intră Martin și Pedro. Martin, Pedro.

PEDRO

De-astă dată, Martin, frate,
M-ai jignit. Grozav afront!
Am rămas prostit, zău, tont.

MARTÍN

Pedro dragă, n-ai dreptate.
Contele-a dorit să-mi fie
Don Juan naș, cu Isabel.

PEDRO

Ca să te fălești cu el
Cînd ăți fi la cununie.
Eu, să știi, de m-aș nunti,
Naș te-aș face doar pe tine.

MARTÍN

N-aveam încotro, vezi-bine.

PEDRO

Pedro, naș, te-ar necinsti!
Păi da, fiindcă, vezi tu, eu
Spadă n-am, nici pelerină,
Nici mătăsuri, nici hermină.
Nici cal șarg. Eu sînt lacheu.
Jur, pe cîte-aghiazmatare
Nebăute le-am lăsat
(Eu de-aghiazmă n-am fost beat),
Că și eu sînt de neam mare.

MARTÍN

Cine, de nu tu, mi-ar fi
Nun mai bun, cu Isabel?

PEDRO

Vreau să-l văd și eu pe cel
Chiar *hidalgo* fie el
Care să mă-ntreacă-ar ști,
Sus pe capră, vizitiu.

MARTÍN

Haide, nu fi necăjit
Zi, mai bine: m-am pripit
Cu-nsuratul?

PEDRO

Eşti candriu ?
Fată cum e Leonór
De cinstită, rar vezi, dragă.
Chiar de-ţi fură din desagă
Drobul, apa din izvor.
Cum de Conte e curtată
Doña Ana, Leonór
Îţi va fi de ajutor
Să-ţi vezi casa-ndestulată,
Şi pe tine că-nfloreşti.

MARTÍN

Ei, atunci, m-am procopsit.

PEDRO

Cam cîţi oaspeţi ai poftit ?
Căci aşa-i cînd te nunteşti :
Pe Rodríguez, cel dintîi,
Pe Calíndo, pe Butrón,
Pe Lorenzo, pe Ramón,
Pe Pierez, aş zice să-i
Chemi, şi să le dai o masă,
Ştii, să nu rămînă-un os.

MARTÍN

La ospăţ, aşa-i frumos.

PEDRO

Tii ! Să vezi ce-are să iasă.
Cînd boierii vor să joace,
Au obraz, de, nu se poate !

MARTÍN

Sînt fripturi, plăcinte-uscate
Fructe verzi şi zaharate,

Udătură... poloboace!
N-am văzut așa beșug!...
Măi, ne-om îmbăta-ntr-un hal...

PEDRO

Beat să fii, nu-i beteșug:
N-ai nevoie de spital...

Martín și Pedro ies.

SCENA A XII-A

O sală în casa doñei *Ana.*

Intră doña *Ana și* don *Juan.* Don *Juan,* doña *Ana.*

DON JUAN

Văd că-mi ții într-una piept,
Asta-i încăpățînare,
Nu-i iubire.

DOÑA ANA

Nu e, oare,
Dragoste, cînd pe nedrept
Suferi órice?

DON JUAN

Eu n-aștept,
În ne-dreptul meu, să-mi deie
Contele femeia ce-i e
Dragă...

Intră Contele care ascultă fără să fie văzut și vorbește aparte, nebăgat în seamă de cei doi.

SCENA A XIII-A

Aceiași, Contele aparte.

CONTELE

Gelozie crudă.
Un rival faci dintr-o rudă
Și-o dușmancă din femeie.

DON JUAN

De n-ar ști că te iubește
Contele, din ochii mei,
Nu tot sufletul, ci trei
Mi-ai sorbi.

DOÑA ANA

Doamne, ferește,
De păcat ! De ce trăiește
Contele ?

CONTELE

(aparte)

Rezișți, *don* Juan ?
Ea te vrea tot mai avan.

DOÑA ANA

Cît e-amorul de tiran
Cel mai déspot dintre regi
Sînt și legile-i tot legi :
Tot trădarea li-i dușman.
Dar nu-i vorba de trădare.
Căci eu nu-l iubesc. De unde !

CONTELE

(aparte)

Ei, acum, din ce-i răspunde
Am să aflu ce gînd are.

DON JUAN

Nici a dragostei turbare
N-ar scuza-n vrun fel cumplita
Vină de-a-i fura iubita
Unui frate... Şi e drept
Dragostei să-i ţinem piept
Şi să-ndepărtăm ispita.
Eu, cu tine-aş fi ferice
Să mă-nsor, dac-aş putea.

DOŇA ANA

Ei, şi contele de-ar vrea?
De ţi-ar cere-o el, ce-ai zice?

DON JUAN

Nu m-aş pune-atunci de price.
Ar fi limpede. Dar fii
Liniştită, căci, să ştii,
N-o să-mi ceară. Plec: nu vreau
Contelui pricini să-i dau
De tristeţi ori gelozii.

Don *Juan vrea să plece. Contele se arată, şi-l reţine.*

CONTELE

Stai.

DON JUAN

De-ai ascultat cumva,
Cum sînt sigur, ce-am rostit,
Cred că poţi fi mulţumit
De prietenia mea.

CONTELE

Tot am ascultat. Şi-aş vrea
Cum îmi sînteţi dragi, un bine
Să vă fac, uitînd de mine.
Căci a nimănui nu-i vina

Cînd eşti, *doña*, tu, pricina
Nenorocului ce-mi vine.
Parcă-ai spus că eu aş fi
Bucuros să vă cunun.
Cred că gîndul tău e bun
Şi s-o faci te-aş sfătui.
Căci de-aş fi putut eu şti
Cît de mult, Juan, te iubeşte.
N-aş iubi-o azi, firește.
Cum de-am fost atît de prost
Să nu văd că ea, cu rost
A ales ce preţuieşte ?

DON JUAN

Alexandru[1] ştiu că da
Ce-avea mai de preţ, în dar,
Apeles[2] iubea amar
Chipul mîndru ce picta.
Dar în van ai încerca
Să mă faci să fiu ce nu-s.
Căci de poate, cum ai spus,
Fi ce n-are rost să fie,
N-aş iubi pe cine, ţie
Mă găseşte mai presus,
Şi te lasă.

DOÑA ANA

Pace vreau,
Căci nu-s lucru, să mă dea
Contele, şi nici să-mi ia
Inima *don* Juan nu stau.
Mie singură mă dau.
Şi voi da, cînd voi vrea eu,
Unui om pe placul meu
Zestre-o sută mii ducaţi,

---

[1] *Alexandru :* e vorba de Alexandru cel Mare (356-323 î.e.n.).

[2] *Apeles :* renumit pictor grec (secolul al IV-lea î.e.n.), autor al unui portret al lui Alexandru cel Mare.

Fără socri, nici cumnați,
(Fapt plătit cu aur greu)
Și-o femeie cum sînt eu.

Intră nunta. Doña *María, naşa, ţinînd pe Leonór de mînă, Martín, Pedro, Lorenzo, Bernál şi alţi slujitori, gătiţi toţi de duminică împreună cu muzicanţii, cîntînd.*

SCENA A XIV-A

Aceiaşi, doña *María, Leonór, Martín, Pedro, Lorenzo, Bernál, slujitori, muzicanţi.*

MUZICANŢII

„În cetate la Madrid,
Leonór ia pe Martín.
Taurii cînd îi ucid
Sînge curge, ori e vin?"

MARTÍN

Proaste versuri pentru-o nuntă.

PEDRO

Nu-ţi plac versurile astea?

MARTÍN

Lupţi cu tauri cînd eşti mire?
Parc-ar fi de Anul nou
Un răvaş dintr-o plăcintă,
Ori bilet de papagal.

CONTELE

Ce drăguţă e mireasa!
Totuşi, cine n-ar cunoaşte-o
Pe frumoasa Isabel,
Cum păşeşte ea de grav,
Ar putea-o crede doamnă
De neam mare.

DOŃA ANA

Poți să judeci
După asta, ce-nsemnată-i
Rochia pentru-o femeie,
Ce podoabă-i bogăția!

CONTELE

Uite ce pierdut se uită
Don Juan.

DOŃA ANA

A-nlemnit privind-o.

CONTELE

Zău că i se iartă vina
De-a iubi-o-ntr-adevăr,
Căci înfățișarea-i mîndră
Pare-atîta de firească,
Încît, dacă n-aș cunoaște-o
Și n-aș ști eu ce hram ține,
Mi-aș închipui că-i cine
Știe ce de capul ei.

DON JUAN

Zeule Amor, femeia
Asta, de n-ascunde-n ea
Sînge nobil, cum se vede
De departe, calcă-a doamnă.
Ce-a dorit din ea să facă
Fără rost, natura asta,
Cînd și-alese nu cristalul
Încrustat cu nestemate,
Și cu aur, ca să pună-n
El un suflet nalt și mîndru,
Ci l-a pus într-un ulcior
De argilă? Stau aicea
Și mă uit pierdut la dînsa;

Doña Ana e geloasă;
Contele, furat deodată
Nepăsării lui distante;
Şi ea pleacă mîine-n zori
Şi-mi dă mie diamante
Să le vînd? Eu să rămîn
Fără ea şi fără suflet?
Isteţimea nu e mama
Fericirii? Cînd minciuna
Scormonită-i de-ndoială,
Nu ţîşneşte adevărul?
Foarte bine. N-o să plece
Isabel, cît n-o să aflu
Dacă mîndra ei ţinută
Nu ascunde-o taină-n suflet.
Conte: cea mai mare forţă
Cunoscută pe pămînt,
Sceptrul şi coroana lumii,
Monarhia ei, mărirea
Regelui, ce printre oameni
E mai sus, istoria-ntreagă
Povesteşte, şi-nţelepţii
Întăresc, ca şi exemplul
Viu de fiecare zi,
Că *iubirea* e. De-aceea,
Cum nu-i nimenea pe lume
S-o tăgăduiască, fie
Ca iubirea să mă piardă.
Din iubire eu mă-nsor,
Şi să nu se mire nimeni,
Cînd toţi cîţi trăiesc o spun,
Că-i o patimă, iubirea,
Ce nu-ncape-mpotrivire.
Nu-s de piatră, şi nu-mi sînt
Nici măcar stăpîn, de-o vreme,
Fiindcă simţurile-mi toate
Isabel mi le-a supus.
Cînd spun asta-n faţa lumii
Vreau ca nimeni să nu-mi ţină
Piept, şi să mă-nsor în voie,

Căci chiar azi vreau să fac nunta.
Fiți toți martori că i-am dat
Mîna mea.

CONTELE

Ce streche-i asta ?

DOÑA ANA

A căpiat *don* Juan, se vede.

CONTELE

Jur pe cer că, de nu-i glumă
Tot ce spui, mai bine-ți vîr
Spada-n piept, decît să-ngădui
O asemenea-njosire.
Hei ! Argați ! Luați vrăjitoarea
Asta, asmuțiți ogarii
S-o sfîșie ! Ucidéți-o !

DON JUAN

Stați, nemernicilor !... Cine
Îndrăznește, să poftească !
Spada mea-l așteaptă ! Haideți !

CONTELE

Om din neam de prinț, cum ești,
Vrei să-ți faci de rîs strămoșii ?

DON JUAN

(aparte)

E din neam de rînd, sînt sigur,
Áltfel n-ar tăcea, acum...
N-are cum să fie alta,
Ori mai mult decît apare...

CONTELE

Om nebun. Să lași o sută
Mii ducați, și pe-o femeie
Ce-aș lua-o-n graba mare
Eu, de-aș ști că mă iubește ?

DOÑA MARÍA

Pace, Conte. Greu îmi vine
Să vorbesc, dar văd că trebui',
Dacă mă silești.

DON JUAN

O, Doamne,
Dacă spune ce m-așteptă ?

DOÑA MARÍA

N-ai pus chiar de tot la cale
Nunta, cum credeai, *señor !*
Mai rămîne să vreau eu :
Ca să stau cu cinste-alături
De *don* Juan, ar fi de-ajuns
Să fiu ruda dumitale
Și-a ducelui de Medina ?

CONTELE

Ar ajunge, dacă-ai fi.

DOÑA MARÍA

Cine-i fata cea din Ronda
Ce-a ucis un cavaler
Ca să apere onoarea
Tatălui bătrîn, de rege
Azi iertată, cum spuseseși,
Și pe care-o căutai ?

CONTELE

Se numea *doña* Maria,
Fie-i numele cinstit.
De toți cîți vor scri istorii
Și legende cu femei.

DOÑA MARIA

Păi, eu sînt *doña* Maria...
Ca să nu fiu cunoscută...

DON JUAN

Nu mai spune mai departe.
Prost le stă la musafiri
Să te țină-n noaptea nunții
Pînă-n zori. Dă-mi mîna ta.
Vin' la pieptul meu, iubito!

MARTÍN

Leonór, ne pun în umbră,
S-au făcut nănașii miri.

DOÑA ANA

Drept ar fi nuni mari să fie
Contele și *doña* Ana.

CONTELE

Aici tace comedia,
Care, de-a pierdut procesul,
Amintește că-i a mia
Și cinci-sutea comedie
Scrisă de Lope de Vega.
Cînd o mie și cinci sute
Scrii, ai dreptul la iertare!

Sfîrșitul comediei
Fata cu ulciorul.